ARD review 25/2002

Architectural Research & Design

"ARD", Biro za arhitektonsko projektovanje, istraživanje i edukaciju, Beograd

Uzbudljiva ekspresionistička kuća Arh. Aleksandra Djokića na Banovom Brdu (Str. 1–7)

U ovom broju:

/ Arh. Aleksandar Djokić: Stambena zgrada na Banovom brdu, Str. 1–7 / Projekti i realizacije arhitekte Otta Barića i biroa "Tubus" iz Zagreba, Str. 8–13 / Crteži i ideje arhitekte Rastka Radulovića, Str. 14–25 / Multimedijalni privremeni paviljon, Medjunarodni studentski konkurs Arhitektonskog fakulteta u Stutgartu, 1999, autori Nikola Kovačević, Nenad Živanović i Filip Ljuba, Str. 26–27 / Jelena i Boško Atanacković, Izložba slika i crteža, Str. 28–29 / Prof.Dr. Borislav Stojkov: Muzičko biće grada. Str. 30 / Dr. Mihailo Čanak: Dimenzionisanje prostora i prostorija u stanu (2), Str. 31–40 / Crteži starog Beograda u olovci Luke Mladenovića, Str. 41–47 / Posle pola veka, Str. 48/ Nagradno pitanje: Da li će Ivica Mladjenović dobiti sredstva za Trijenale? Povodom napisa u Politici od 4.04.2002 "Odbijen uz komplimente", Str. 48 /

Нашим читаоцима честитамо празник Христовог Васкрсења

Христос Воскресе

STAMBENA ZGRADA NA BANOVOM BRDU, BEOGRADA

Arhitekta Aleksandar–Aca Djokić

Kada iz Bulevara Vojvode Mišića u Beogradu, zaopucate Radničkom ulicom, sve uz obalu Save, pa preko nadvožnjaka udjete u Kirovljevu ul. koja vas uvodi na Banovo brdo, sa desne strane će vas dočekati nova i zanimljiva stambena zgrada arhitekte Aleksandra–Ace Djokića, koja se u mnogome razlikuje od njegovih mnogobrojnih realizacija gusto posejanih po Banovom brdu.

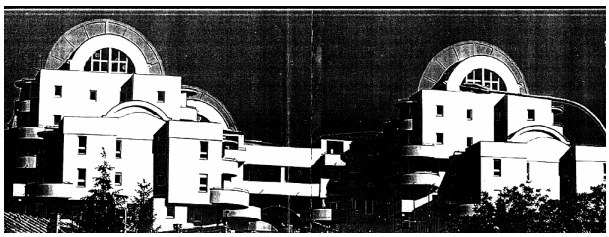

Pre nekoliko meseci, ovaj objekat je komentarisan na sve strane, kako u stručnim tako i masovnim glasilima i uvek sa krajnje pozitivnom konotacijom. Pojedinci su, vezujući se za dva "oreola" na krajevima traktova tražili neke asocijacije na okolnu crkvu Sv. Djordja, potkrepljujući tu hipotezu raskošnim mozaicima Branka Miljuša na fasadi, što nam se ne čini naročito ubedljivim. Ovo nije patrijaršija, već stambena zgrada, i teško je verovati da bi se maštoviti Aca Djokić inspirisao crkvenim motivima na stambenoj arhitekturi. On je prosto oduvek bio naklonjen kružnim formama, primenio ih i na ovom mestu u sklopu jednog snažnog ekspresionističkog postupka i majstorski doterao stvar do kraja ne uletevši u klopku zakasnele postmoderne, koja kod nas veoma lako ume da odvede na nizbrdicu neovernakularnog kiča.

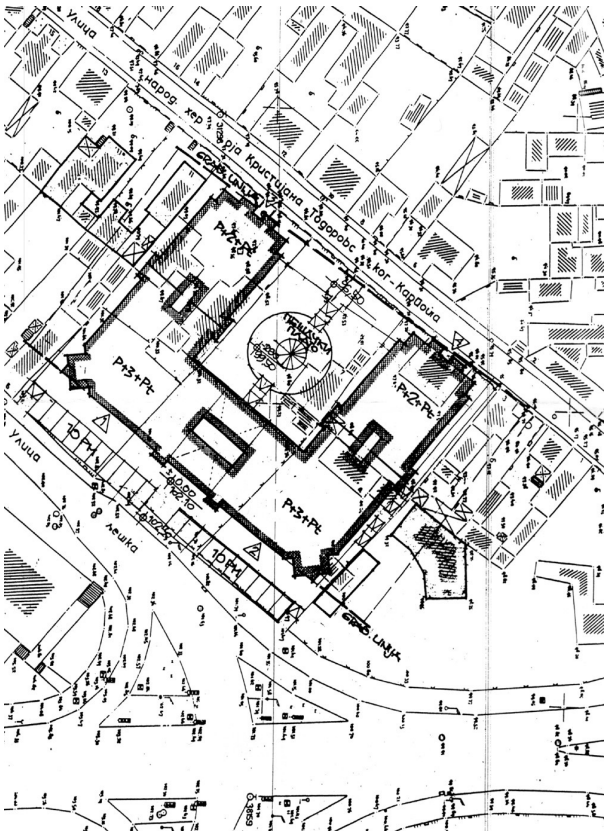
Улица
Карпош
Крстулјана Гогобоц
Кор - Кондова
Ул. Ацуска
Ул. Ацуска
Ул. Ацуска

E pa sad, investitor je platio cenu atraktivnosti objekta, ali je sada i Aca valjalo da uzvrati maksimalnim brojem stanova! Zato su, kako vidite na osnovama (str. 4 i 5), traktovi neuobičajeno velike dubine, sa maksimalno iskorišćenim svetlarnicima preko kojih se osvetljavaju i ventilišu kuhinje i stepeništa. Sasvim prihvatljivo s obzirom na relativno skromnu visinu zgrade.

Kako se iz osnova vidi, stanovi su bez nekih posebnih iznenadjenja, ali potpuno korektni. Po strukturi variraju izmedju jednoiposobnih i troiposobnih, dok iz raspoloživih materijala ne vidimo da li u najvišim etažama ima i nekih većih stambenih jedinica. Na najatraktivnijim pozicijama, na krajevima traktova projektovani su troiposobni dupleksi. U ugaonim lamelama sa najvećom sprattnošću projektovani su i liftovi. Položaj lokala prema Lješkoj ulici je logičan i obogaćuje sadržaj ove, inaće dosta frekventne, ulice.

Veoma uticajna (i uzgred budi rečeno, kvalitetna) beogradska neomodernistička struja, skoncentrisana prvenstveno na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu, nije naročito naklonjena arhitekturi Ace Djokića. Ponavlja se stara priča o ideološkom konfliktu izmedju modernista i ekspresionista izmedju dva rata, kojom prilikom je nadvladala moderna, koja se dobro organizovala preko CIAM–a, dok su ekspresionisti, od kojih je svaki živeo u nekom svom ličnom svetu, konačno ugušeni dolaskom nacista na vlast u Nemačkoj.

Medjutim, i neoekspresionistička struja u Beogradu nije za podcenjivanje. Iako su beogradski ekspresionisti retki i rastureni na sve strane, baš kao i izmedju dva rata. U radu arhitekata Mihaila Mitrovića, Marija Jobsta, Ace Djokića i drugih, nema mnogo srodnosti, sem težnje da se bude SVOJ, i da se sve drugo podredi tom credu.

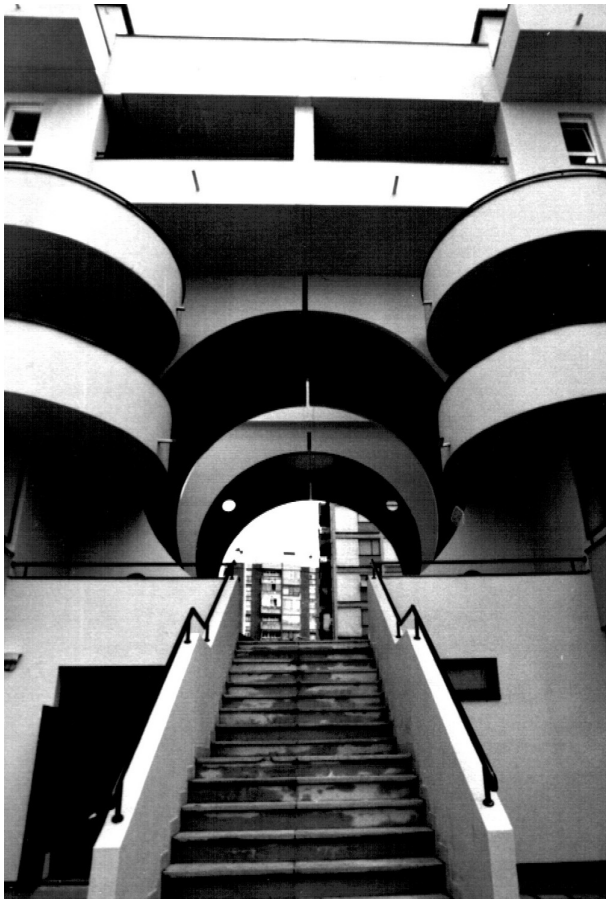

* Pogled na zgradu iz Kirovljeve i Lješke ulice
* Osnova prizemlja sa stanovima u bočnim traktovima i lokalima prema Lješkoj ulici.

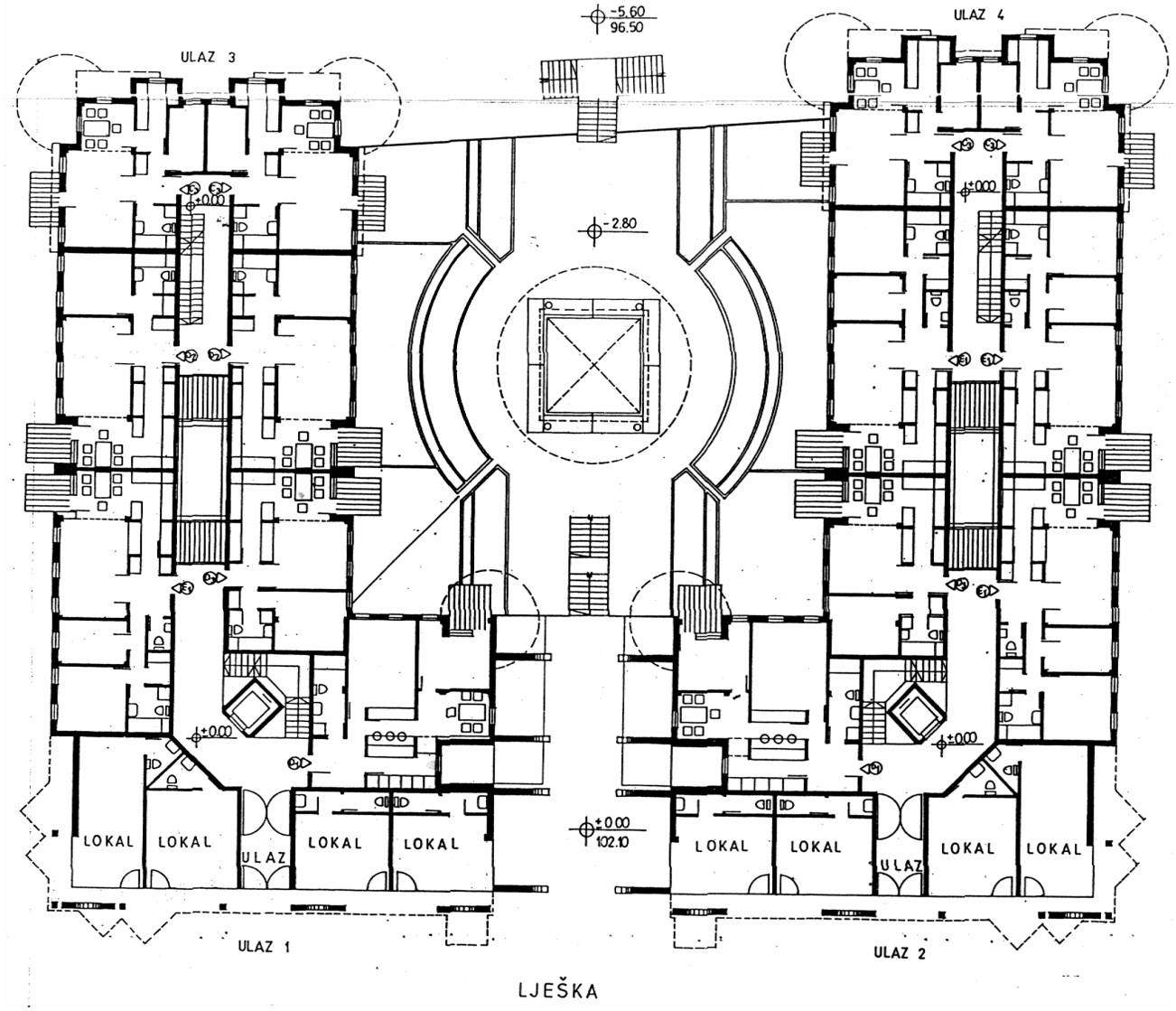

* **Pogled iz centralnog pasaža preko atrijuma na Adu Cuganliju**

* **Osnova I sprata**

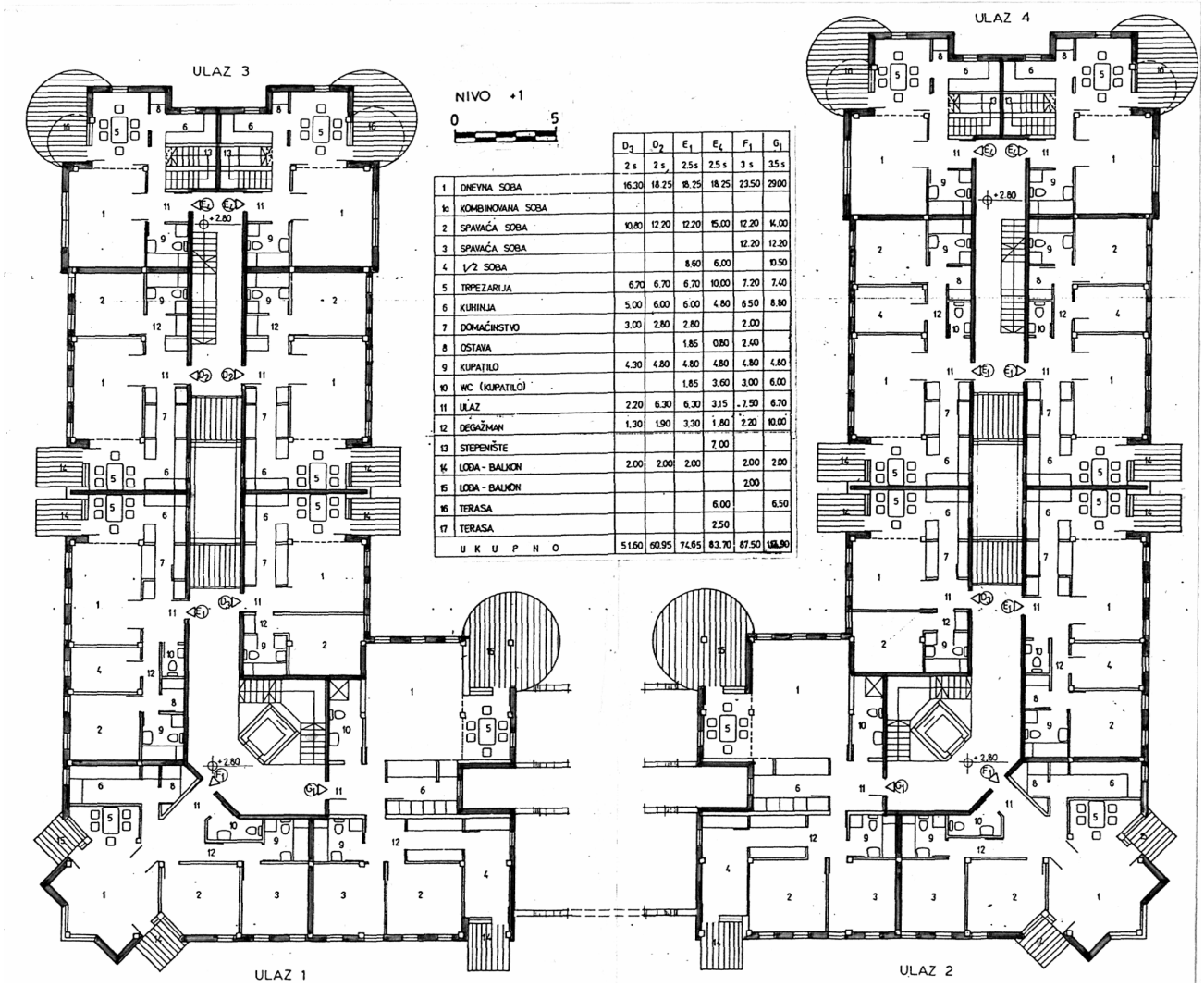

		D_3	D_2	E_1	E_4	F_1	G_1
		2 s	2 s	2.5 s	2.5 s	3 s	3.5 s
1	DNEVNA SOBA	16.30	18.25	18.25	18.25	23.50	29.00
1a	KOMBINOVANA SOBA						
2	SPAVAĆA SOBA	10.80	12.20	12.20	15.00	12.20	14.00
3	SPAVAĆA SOBA					12.20	12.20
4	1/2 SOBA			8.60	6.00		10.50
5	TRPEZARIJA	6.70	6.70	6.70	10.00	7.20	7.40
6	KUHINJA	5.00	6.00	6.00	4.80	6.50	8.80
7	DOMAĆINSTVO	3.00	2.80	2.80		2.00	
8	OSTAVA			1.85	0.80	2.40	
9	KUPATILO	4.30	4.80	4.80	4.80	4.80	4.80
10	WC (KUPATILO)			1.85	3.60	3.00	6.00
11	ULAZ	2.20	6.30	6.30	3.15	7.50	6.70
12	DEGAŽMAN	1.30	1.90	3.30	1.80	2.20	10.00
13	STEPENIŠTE				7.00		
14	LODA - BALKON	2.00	2.00	2.00		2.00	2.00
15	LODA - BALKON					2.00	
16	TERASA				6.00		6.50
17	TERASA				2.50		
	U K U P N O	51.60	60.95	74.65	83.70	87.50	118.50

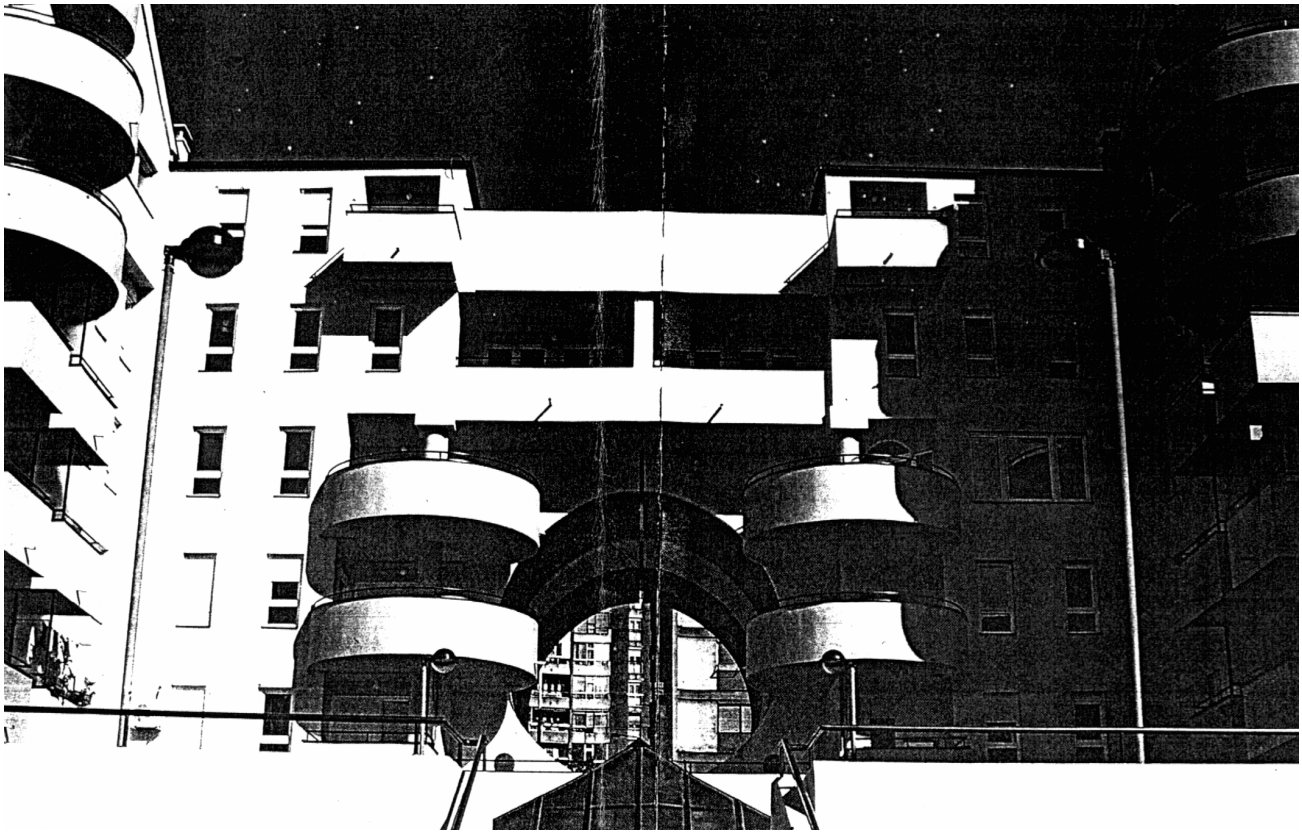

* Pogled iz atrijuma na centralni pasaž kroz zgradu

* Poprečni presek kroz zgradu

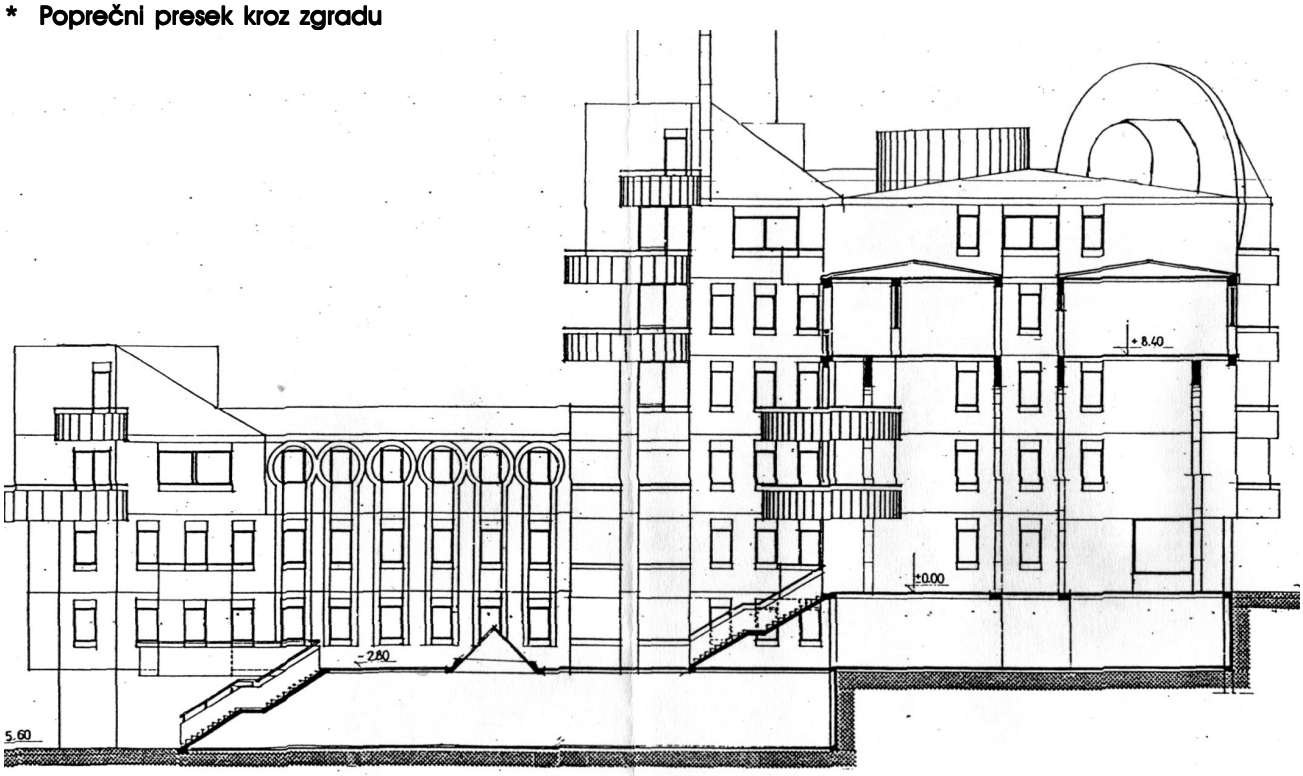

Архитектура у свету и код нас

Белви

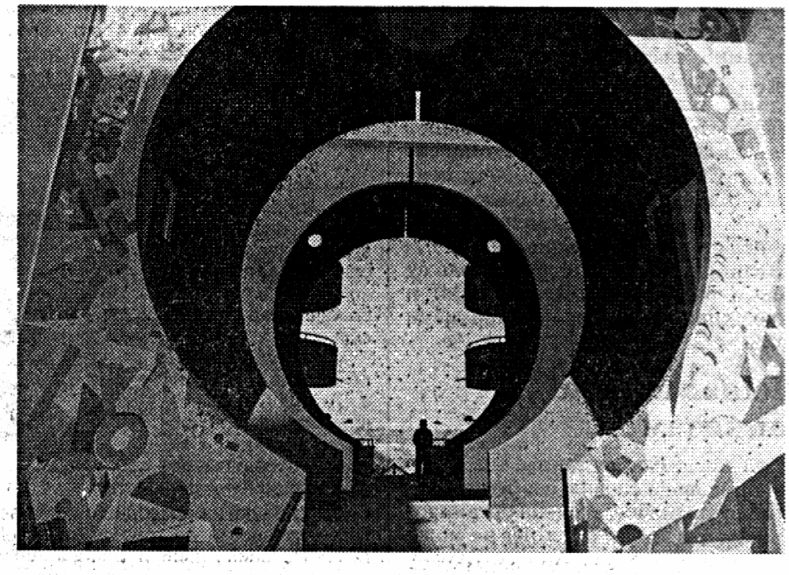

Према многим анкетама најшире јавности, и стручне посебно, грађевина која је обележила XX век јесте Капија Дефанс у Паризу. То је монументално здање које на мајестетичан начин завршава културну, историјску осовину једног од најлепших градова света, потес: Лувр – Карусел, Конкорд – Јелисејска поља – Етоал са Тријумфалном капијом. Ова нова „капија" је тријумф модерне архитектуре, величанствени видиковац са кога се сагледава километарски ансамбл најлепших градоградитељских драгуља које је избрусио европски геније.

Београд, стари, европски страдалнички град, мостобран силнима да силом буду богати и лепи – од силних рушења није могао да сачува ништа слично од онога што је записао биограф Деспота Стефана, ништа од „високих кула, капија, силуета цркви, које су се пропињале из града који је тада изгледао величанствено". За копитама и топузима, јатаганима, за ћуладима, „штукама" и крстарећим „томахавкама" остала је археологија и скромна градитељска баштина, али је остала неуништива, иштарска, панонска, шумадијска еденска позиција, Сингидунума, грудобран лепоте Европе према Истоку, грудобран Истока према Европи.

Ко то треба да провери, нека посети Београд, и нека се попне до Љешке улице, ту поред цркве Св. Ђорђа на Бановом брду, доживеће урбану катарзу. На самом прагу трећег миленијума Београд је добио своју арку, свој Дефанс, место одакле се фокусирано кроз циновски архитектонски окулар пречника око 10 метара сагледавају: до сада невиђена панорама града, његове велеградске беле куле које изроњавају из чудесног панонског плаветнила, сремене траке његових вода, а виде се голим оком чак и стихови Црњанског и „његова блиставост као кроз сузе људски смех".

Београдски архитекта Александар Ђокић, градећи на овом месту велику стамбену зграду са осамдесет станова, искористио је као нико од ранијих градитеља, највеће вредности духа места и изградио један сасвим неочекивани урбани репер града. Уз разумевање наручиоца Дирекције за грађевинско земљиште и изградњу Београда и грађевинске фирме „Неимар ве", и подршку каква у нашој пракси није скоро забележена, „жртвовано" је неколико ексклузивних станова и зграда просечена великим панорамским порталом, да би Београд крунисао своју јединственост овим јединственим и непоновљивим белвием. Свеукупни архитектонски концепт грађевине подређен је мотиву великог портала који је употпуњен и обогаћен гигантским муралом знаменитог београдског сликара Бранка Миљуша. Често формализоване теме о синтези уметности и архитектуре овде су се сретно исказале и здружиле са многим и разноврсним хуманим пипцима урбаног живота.

Михајло МИТРОВИЋ

Tekst Arh. Mihaila Mitrovića, "Politika", 16 juni 2001

PROJEKTI I REALIZACIJE ARHITEKTE OTTA BARIĆA I BIROA "TUBUS" IZ ZAGREBA

Uglednog zagrebačkog arhitektu Otta Bari–ća (1958) i njegovu, nama veoma dragu porodicu, poznajemo još iz njegovih gimna–zijskih dana. Dvanaest godina se nismo videli i odjednom, eto njega u martu 2002 na belom konju (sa metaliziranom sivom "Mečkom"), pravo pred našu kuću. Došao je poslovno, u ime jedne austrijske firme, bez ikakvih problema, i evo nije propustio da poseti nas dvoje "starčeka" i našu školu arhitekture, a mi mu se obradovasmo kao deca! Gledajte samo kako se radujemo!

Dvanaest godina je za nas stare ljude veoma dug period. Oko nas se dešavalo ono što se dešavalo, naše su godine pojeli skakavci, dok je u medjuvremenu Otto Barić postao renomirani arhitekta sa bogatim internacionalnim iskustvom u Češkoj, Turskoj i Nemačkoj. Arh. Barić je zajedno sa Prof. arh. Krešimirom Kasanićem 1994 osnovao veoma uspešni projektni biro "Tubus", čiji je poslovni direktor njegova supruga Prof. Alemka Pilko–Barić. Prilikom svoje posete, arhitekta Barić nam je doneo nekoliko fotosa najznačajnijih realizacija biroa "Tu–bus" uz saglasnost da ih objavimo u našem časopisu, što mi sa zadovoljstvom i činimo. Kao što ćete videti, arhitektura ovog biroa varira izmedju Neomoderne, Hipersenzuali–zma i Slick Tech–a, sa izuzetnim rafinmanom karakterističnim za nauspešnije predstavnike Zagrebačke škole. Ovde se očito radi o profesionalcima visokog ranga, koji umeju da vešto usklade potrebe korisnika i svoje profesionalne stavove. Zaista verujemo da se od ovih vrednih i darovitih ljudi mnogo štošta pametno može naučiti. A evo i fotosa enterijera ovog elegantnog biroa:

Pored direktorice Gdje Prof. Alemke Pilko–Barić i arhitekata Otta Barića i Prof. Kreši–mira Kasanića, u birou "Tubus" su stalno zaposleni još i arhitekti Dražen Josipović, Igor Kasanić, Senka Dombi i Igor Dombi. Pretpostavljamo da se radi o mladjoj ekipi, jer su naši vršnjaci ili u dubokoj mirovini ili udobno spakovani dva metra pod zemljom na Mirogoju, a za šta je sve ova ekipa sposobna, videćete iz sledećih slika. Što se nas tiče, mi ih srdačno pozdravljamo i želimo im mnogo uspeha u daljem radu.

Projekti i realizacije u inostranstvu (Češka, Nemačka i Turska)

Poslovno trgovački centar Koruna, Prag
Projekat 1992/96

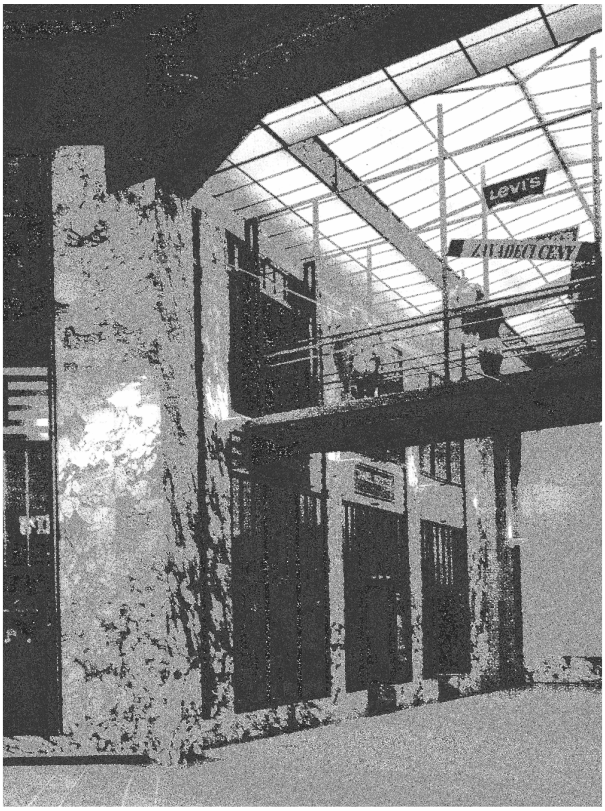

Poslovno trgovački centar Koruna, Prag
Projekat 1992/96

Poslovni centar Prag Gate, Prag
Projekat 1996/97

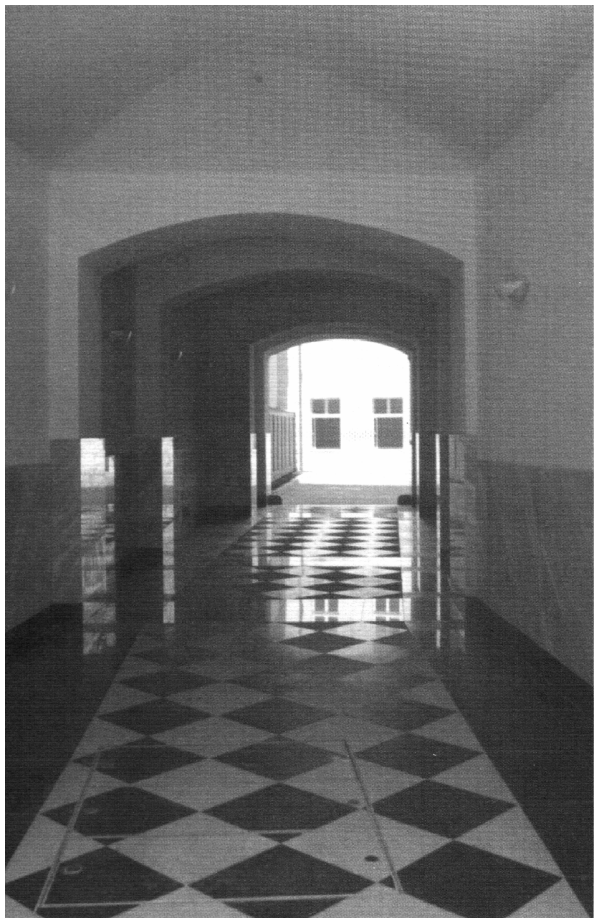

Rekonstrukcija poslovno–stambene zgrade Senovežne Namesti, Prag, Projekat 1998/99

Rekonstrukcija poslovno–stambene zgrade Senovežne Namesti, Prag (eksterijer)

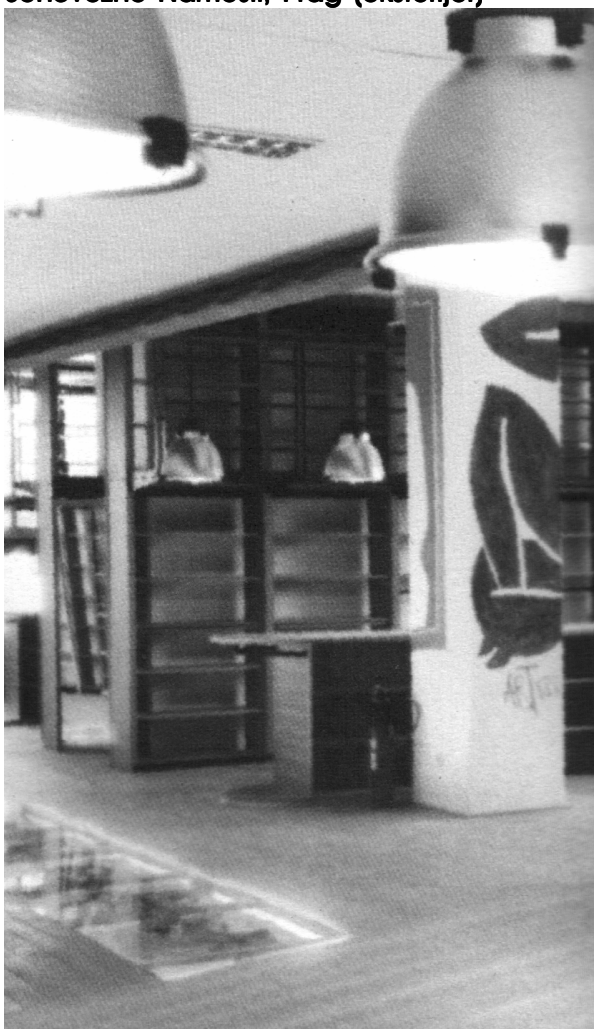

Jeans Butique, Himis, Prag
Projekat 1996

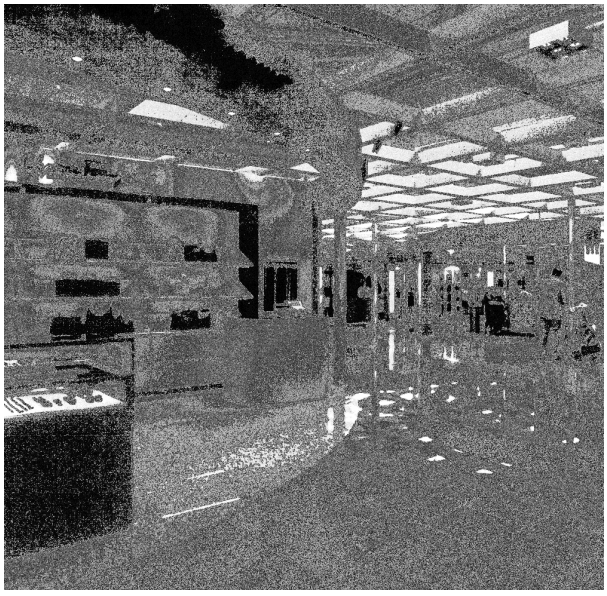

Duty Free Shops, Aerodrom, Istambul
Projekat 1999

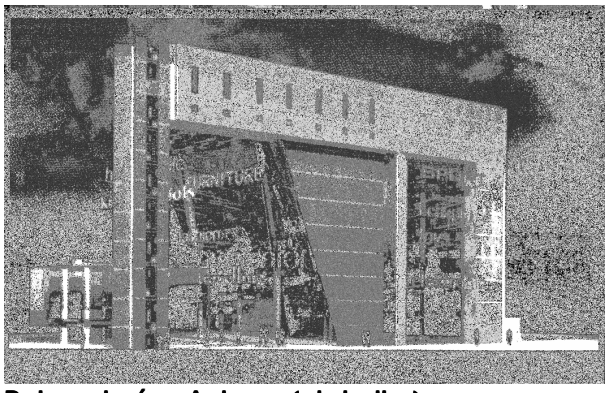

Robna kuća, Ankara (eksterijer)
Projekat 2000/2001

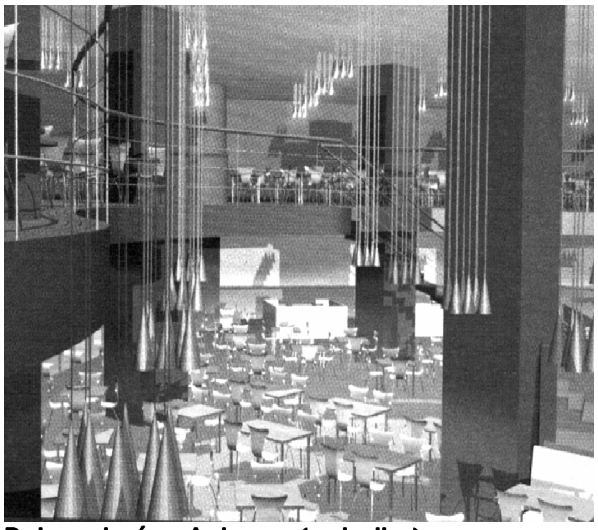

Robna kuća, Ankara, (enterijer)
Projekat 2000/2001

Projekti u Hrvatskoj

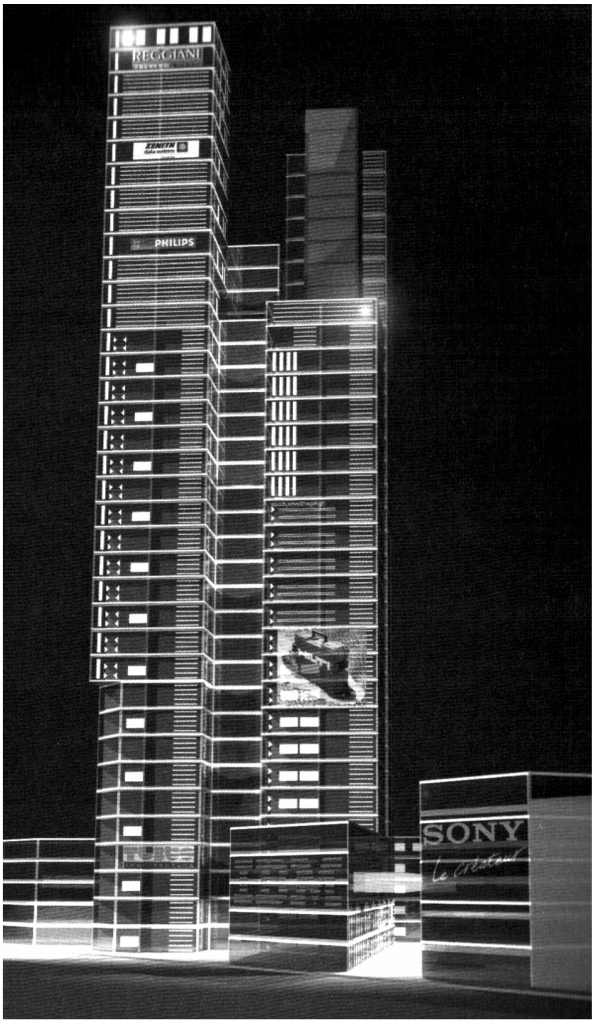

Blok Badel, Zagreb, projekat 1998

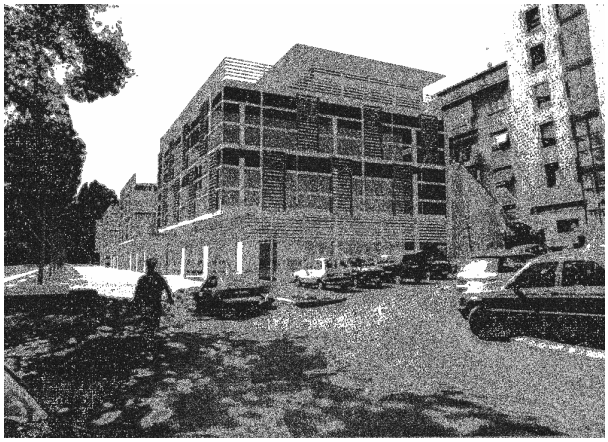

Poslovna zgrada, Poljička poljana, Zagreb
Projekat 1999

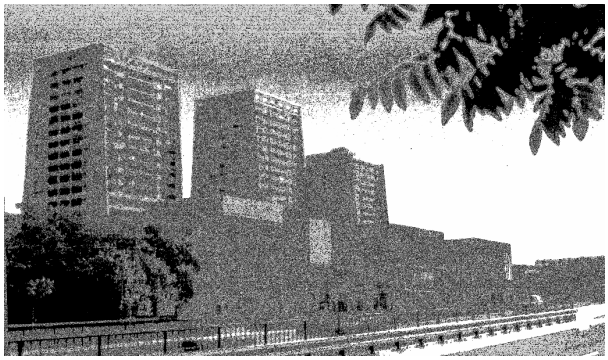

Poslovna zgrada Marimpex, Zagreb
Projekat 1998/99

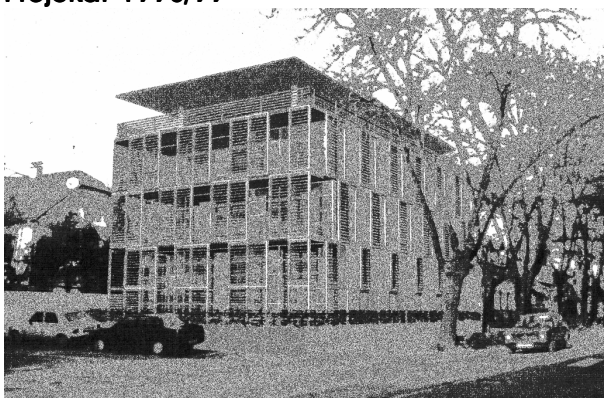

Poslovno–stambena zgrada, Zagreb
Projekat 1998/99

Poslovno–stambena zgrada, Medvedgradska, Zagreb, Projekat 1995

Idejno arhitektonsko–urbanističko rešenje Umaga, Projekat 2000/2001

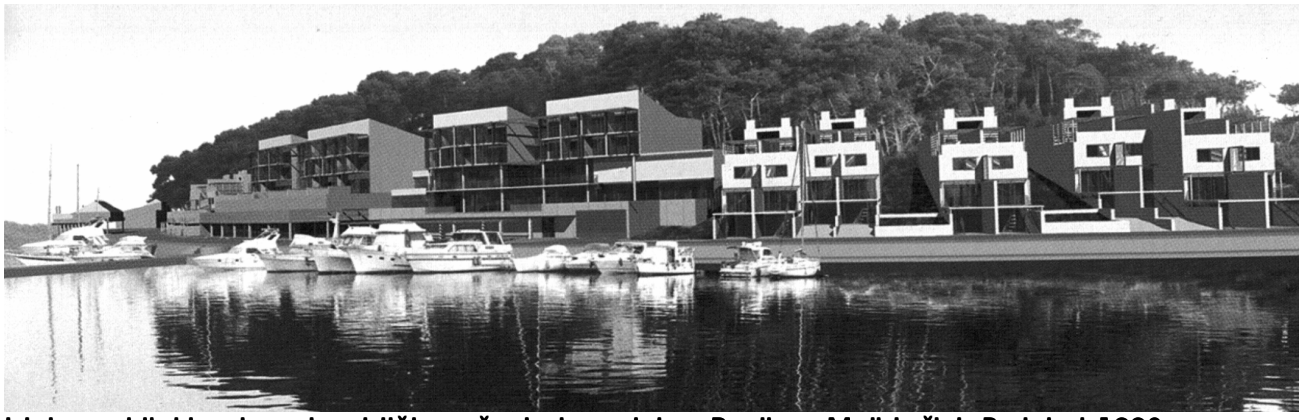

Idejno arhitektonsko–urbanističko rešenje kompleksa Runjica, Mali Lošinj, Projekat 1998

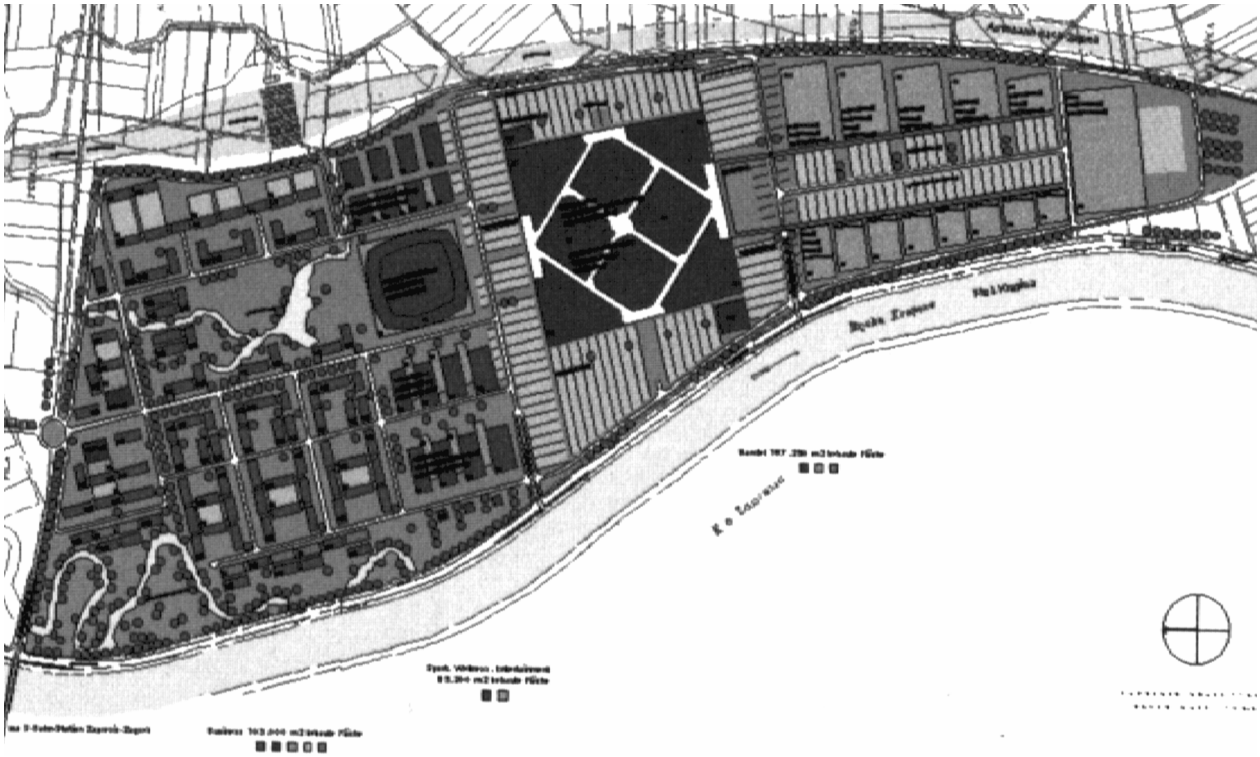

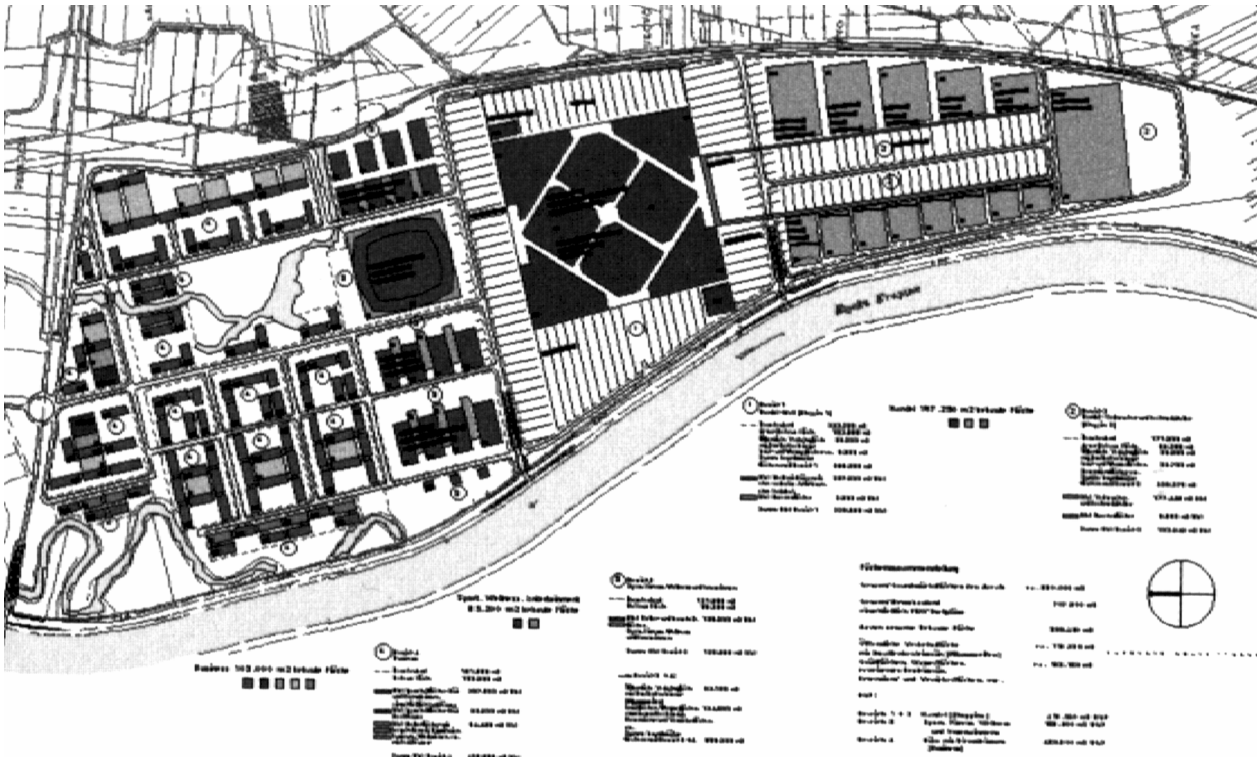

Shopping city Zagreb, Zaprešić, Projekat 2000/2001

CRTEŽI I IDEJE ARHITEKTE RASTKA RADULOVIĆA

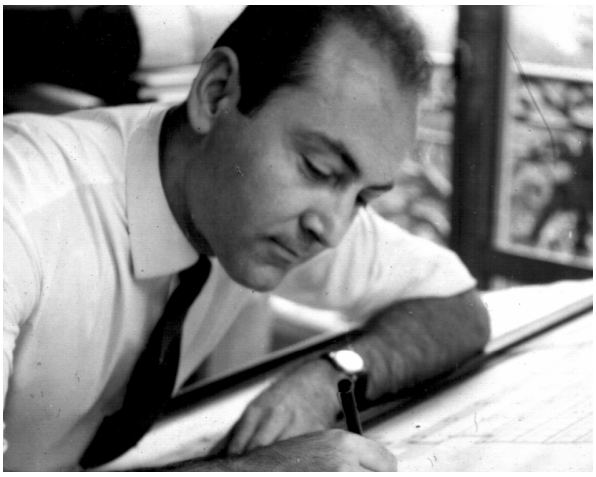

Da naša zajednička koleginica Arh. Dušica Pavlović nije organizovala redovne sastanke naše generacije (1951), ko zna kada bih i da li bih uopšte sreo mog starog prijatelja i kolegu sa studija arhitektu Rastka Radulovića, divnog drugara i odličnog arhitektu. Sreli smo se, dakle, obradovali obojica veoma i dogovorili da nešto od njegovih urbanističkih i arhitektonskih ideja objavimo u ovom našem skromnom časopisu. Rečeno učinjeno! Bata Rale je doneo hrpu crteža, mi ćemo ih objavljivati sukcesivno u nekoliko sledećih brojeva, a vi ćete uživati u lepim crtežima i videti kako izgleda početak dugog i tegobnog puta arhitektonskih ideja od sveta idealnih oblika preko prve vizualizacije do materijalizacije i realizacije. Ali pre svega, da vidimo ko je arhitekta Rastko Radulović...

Arhitekta Rastko Radulović je rodjen u Beogradu 1933 godine. Diplomirao je na Beogradskom Arhitektonskom fakultetu 1957 god. Pošto je časno i pošteno odlužio vojsku zaposlio se u Zavodu za komunalne delatnosti grada Beograda (Sektor za stambenu problematiku) gde je radio u periodu 1958/59, a onda je zbrisao u Francusku gde je u renomiranom birou Goyon i dr. u periodu 1959/64 ispekao zanat i postao ono, što se kod nas sa punim poštovanjem naziva "Francuski djak".

Duboko potresen očevom smrću, nije više bio motivisan za nastavak karijere u inostranstvu, već se vratio u zemlju i zaposlio u Direkciji za rekonstrukciju grada Beograda (1964/72). Onda se opet vratio u Pariz (ko jednom tamo ode, uvek se vraća) i tamo u okviru biroa U.R.B.A.Tec radio na projektovanju objekata u čuvenoj četvrti "Defense" u periodu 1972/75. Na kraju se definitivno vratio u Beograd i u vremenu od 1975/82 radio u birou Best–projekt. Danas je samostalni konsultant i ekspert za stambenu problematiku.

Na žalost, Arhitekta Radulović nikada nije bio neki gur–gur i agresivac. Kao i svi zaneseni stvaraoci, tiho je i profesionalno radio svoj posao, ne otimajući se za položaje i funkcije (što je uostalom i odlika cele naše generacije), pa nije čudo što se poslednjih godina o njemu malo čulo.
E, pa nećemo tako! U okviru ovog našeg glasila (kakvo je, takvo je), pokušaćemo da ispravimo tu nepravdu i naše mlade čitaoce, kao i ostale upoznamo sa nekim njegovim idejama koje su do sada ostale nerealizovane, a zaslužuju da ostanu zapamćene i zabeležene.
Toliko za sada o Arh. Rastku Raduloviću, a sada da vidimo šta nam je lepo doneo u svojoj torbi:

Urbanizam

Tu je pre svega nekoliko listova sa predlozima rešenja pojedinih beogradskih trgova. Na prvoj strani Radulović je prikazao svoja vidjenja Terazijske terase i Trga Nikole Pašića. Terazijska terasa je rešena u nekoliko nivoa pretvarajući se u eskalirani trg, dok je na Trgu Nikole Pašića u osovini bulevara plasiran jedan masivni visoki objekat. Na drugoj i trećoj strani su predložene intervencije na trgu Slavija. Date su dve varijante, u jednom nivou i sa denivelacijom i diferencijacijom kolskog i pešačkog saobraćaja. U obe varijante ulaz u ulicu Srpskih vladara je markiran "kapijom" koju formiraju dva snažna solitera. Na četvrtom listu dati su predlozi intervencija na Trgu Republike sa velikom fontanom prema Kolarčevoj ulici.

plato TERAZIJE
PROGRE
31·07·96
GALEN
09 30 h
10 15 h - olovka
trg NP
studije
masa
varijanta
C
31·07·96
DOM SIN
06 30 h
07 30 h 08 30

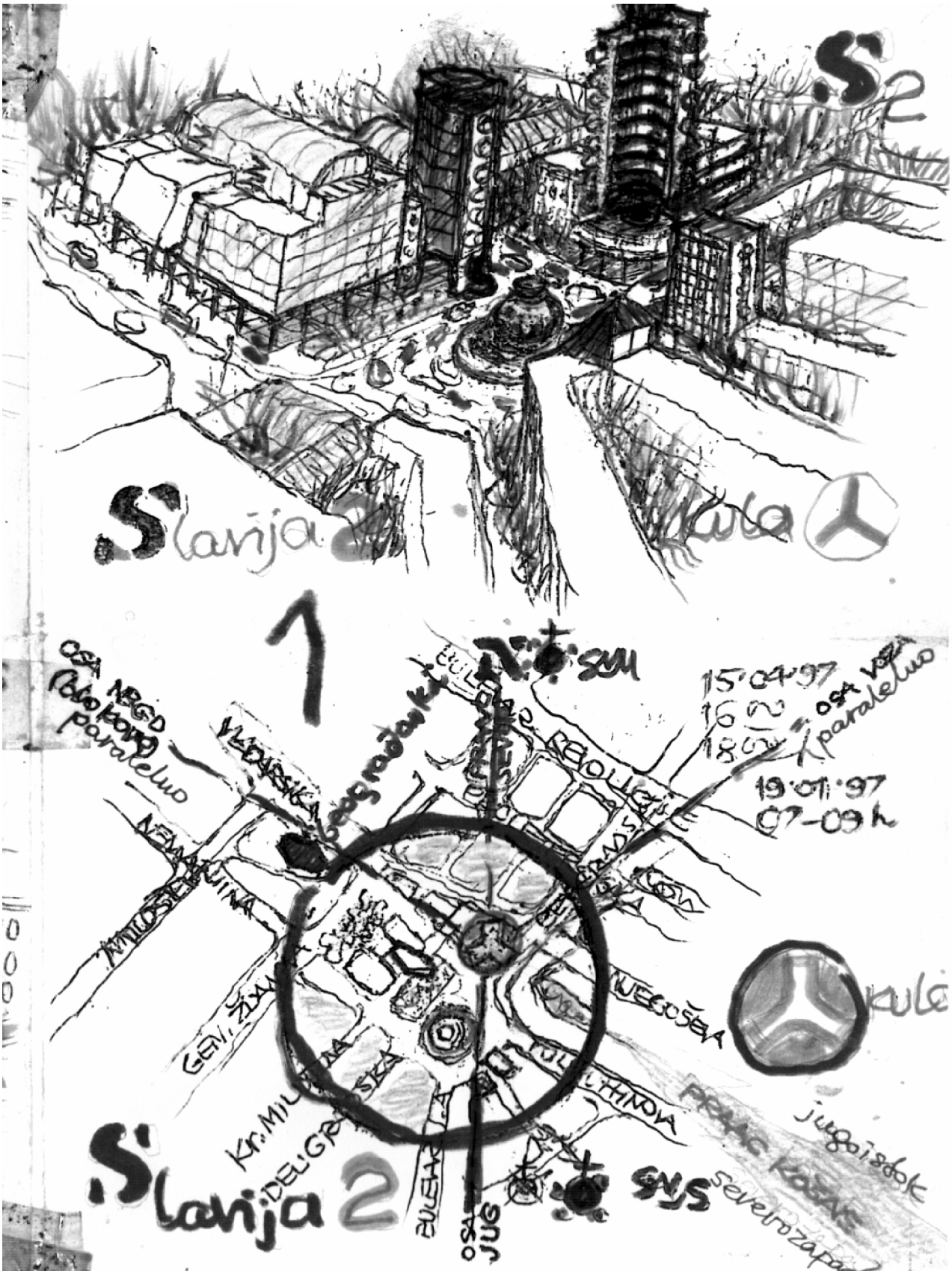
S2
Slavija 2
kula
1
15.04.97
16 00
18 00
19.01.97
07-09 h
Slavija 2
jugoistok
severozapad
OSA JUG

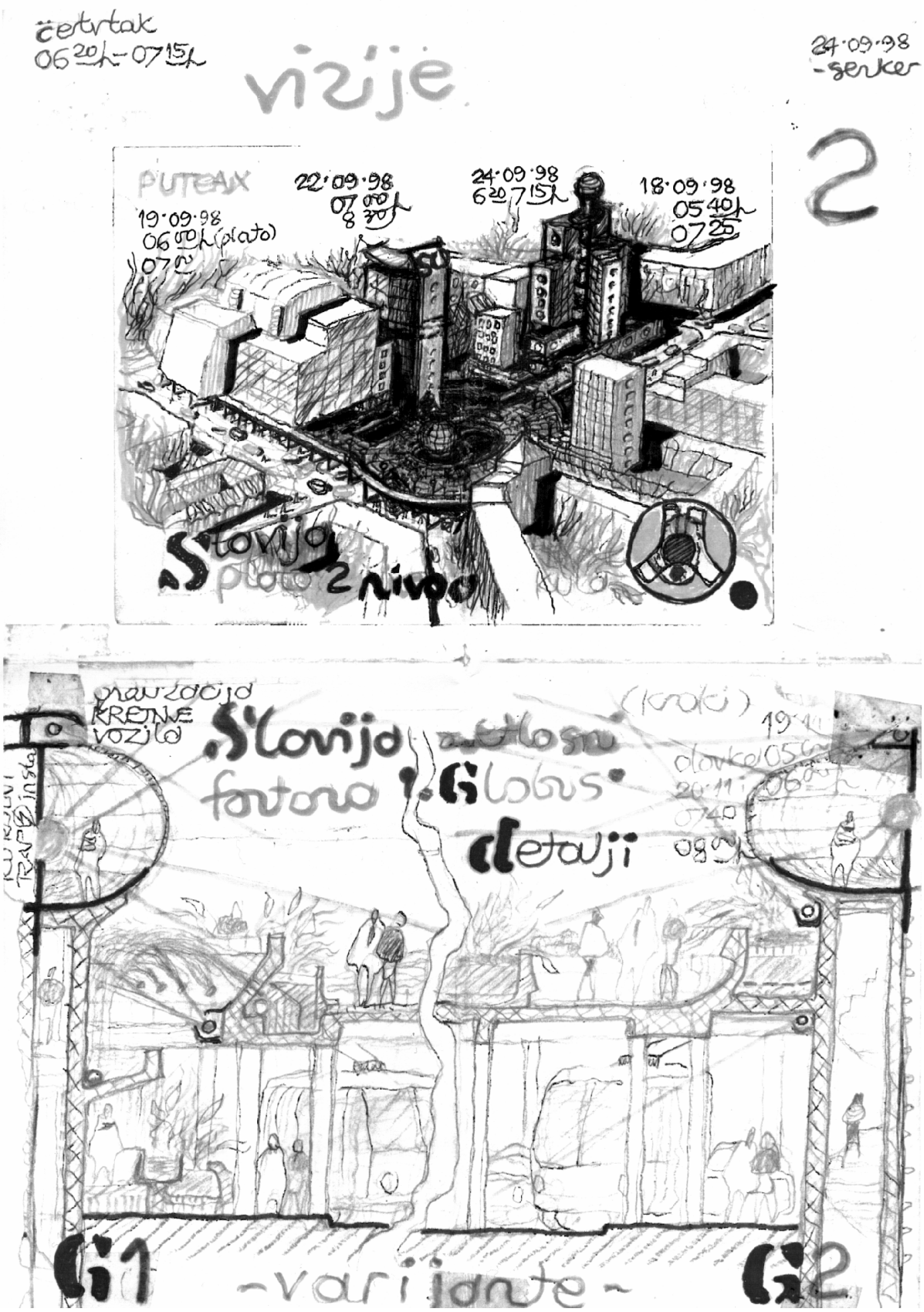
četrtak
06 20h - 07 15h
vizije
24·09·98
-senker
2
PUTEAX
19·09·98
06 00h (plato)
07 00
22·09·98
07 00h
8 30h
24·09·98
6 20 7 15h
18·09·98
05 40h
07 25
Slovija
plato 2 nivoa
kula
Slovija
fontana
Globus
detalji
G1
-varijante-
G2

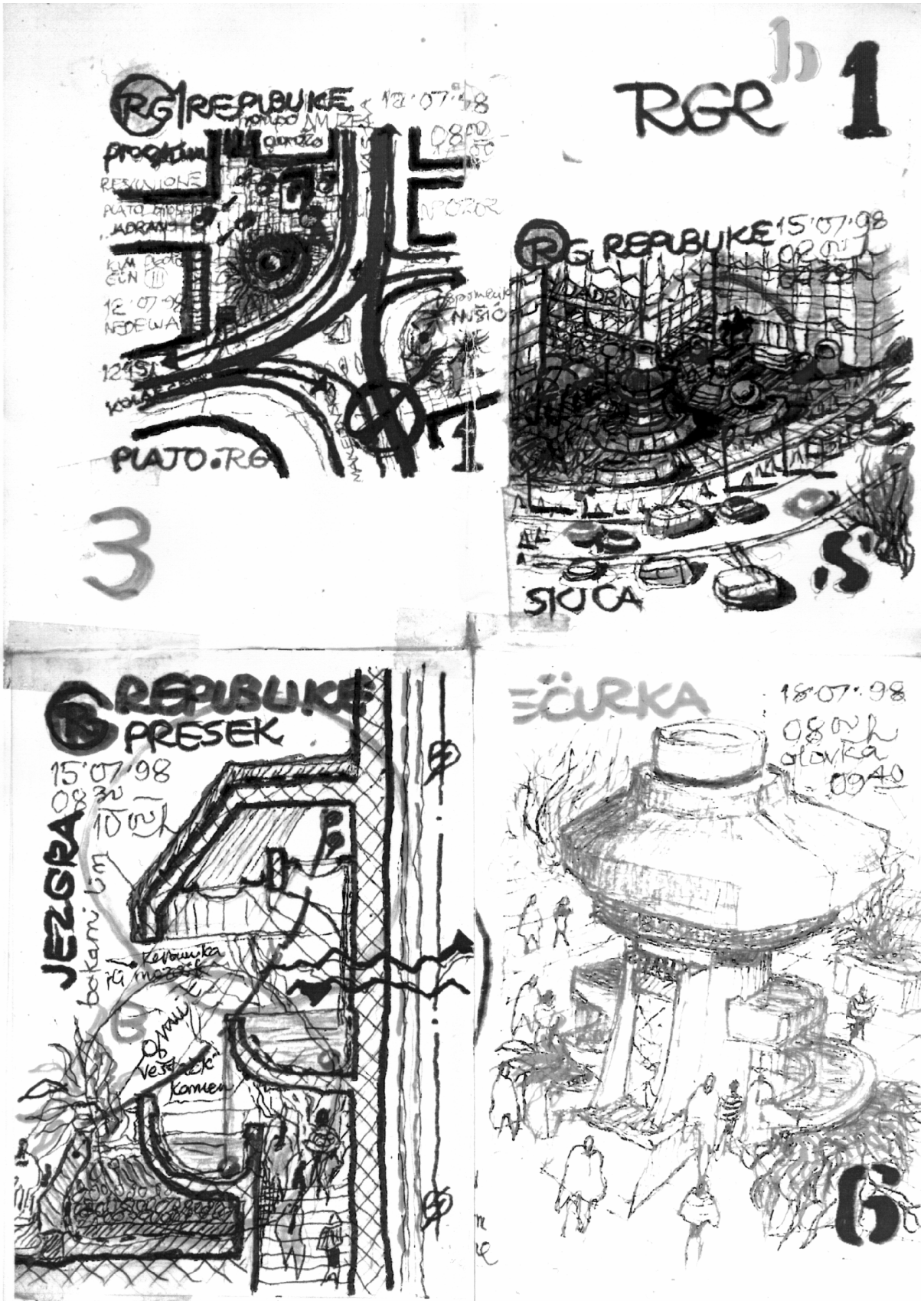
RGR 1
REPUBUKE
PLATO.RG
3
REPUBUKE
SIUCA
5
REPUBUKE
PRESEK
JEZERA
6

Kolektivno stanovanje

Prikazujući u svojim skicama seriju stanova od jednosobnih do šestosobnih, Radulović omogućuje da se prilikom projektovanja mogu primeniti različiti konstruktivni sistemi, uz primenu univerzalnog makro–modula 4.20x4.20 m. Stambene jedinice se mogu kombinovati na razne načine i dobijati različite stambene lamele i strukture. Za razliku od naših domaćih minimalističkih osnova u kojima se pauperistički ekono–miše sa svakim santimetrom stambenog prostora, Radulović, kao tipičan predstavnik francuske projektantske habitološke škole, znatno je ležerniji, ma da ne i rasipnik.
Što se arhitektonskog oblikovanja tiče, iz priloženih fasada se vidi da gravitira postupcima Pozne Moderne sa vidljivim neobrutalističkim tendencijama, koji karak–terišu rad većine arhitekata naše genera–cije. I u Francuskoj i u našoj zemlji, to je logičan rezultat intenzivne industrijalizacije u stambenoj izgradnji i pokušaja da se tom prilikom izbegne monotonija Internacional–nog stila.

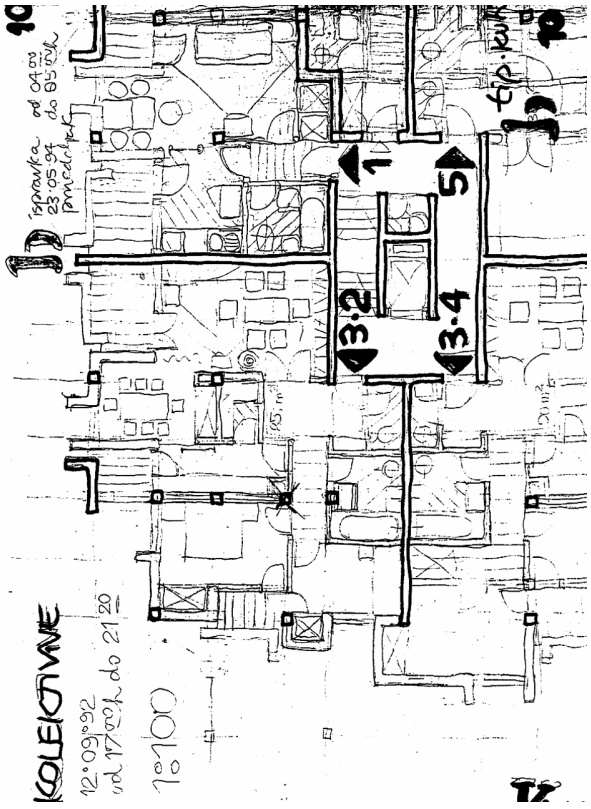

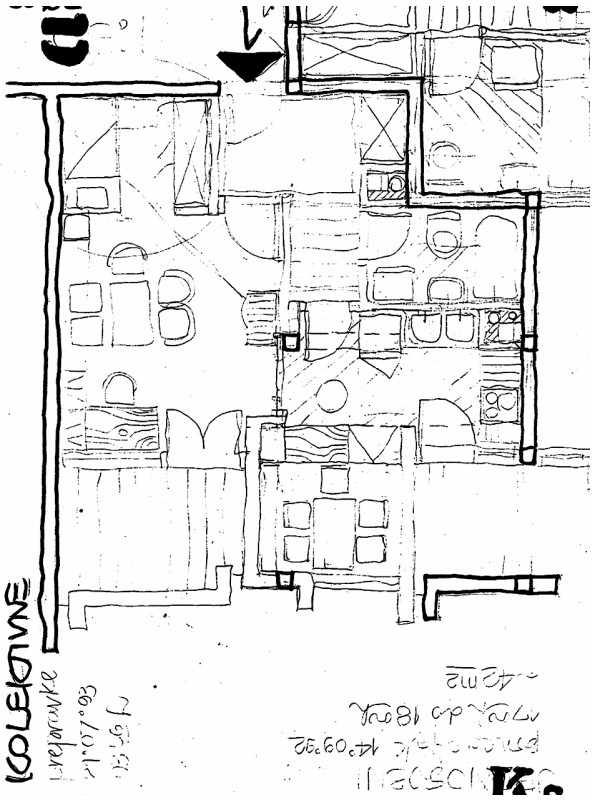

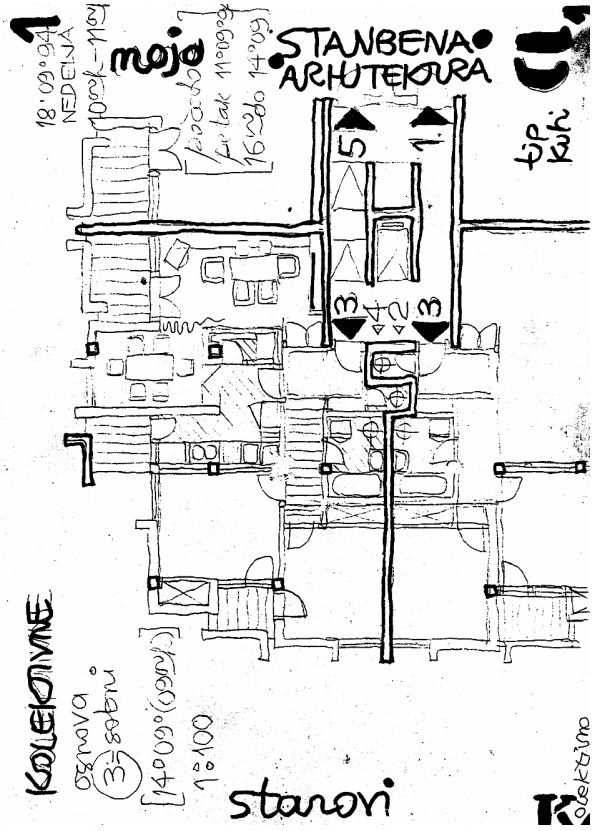

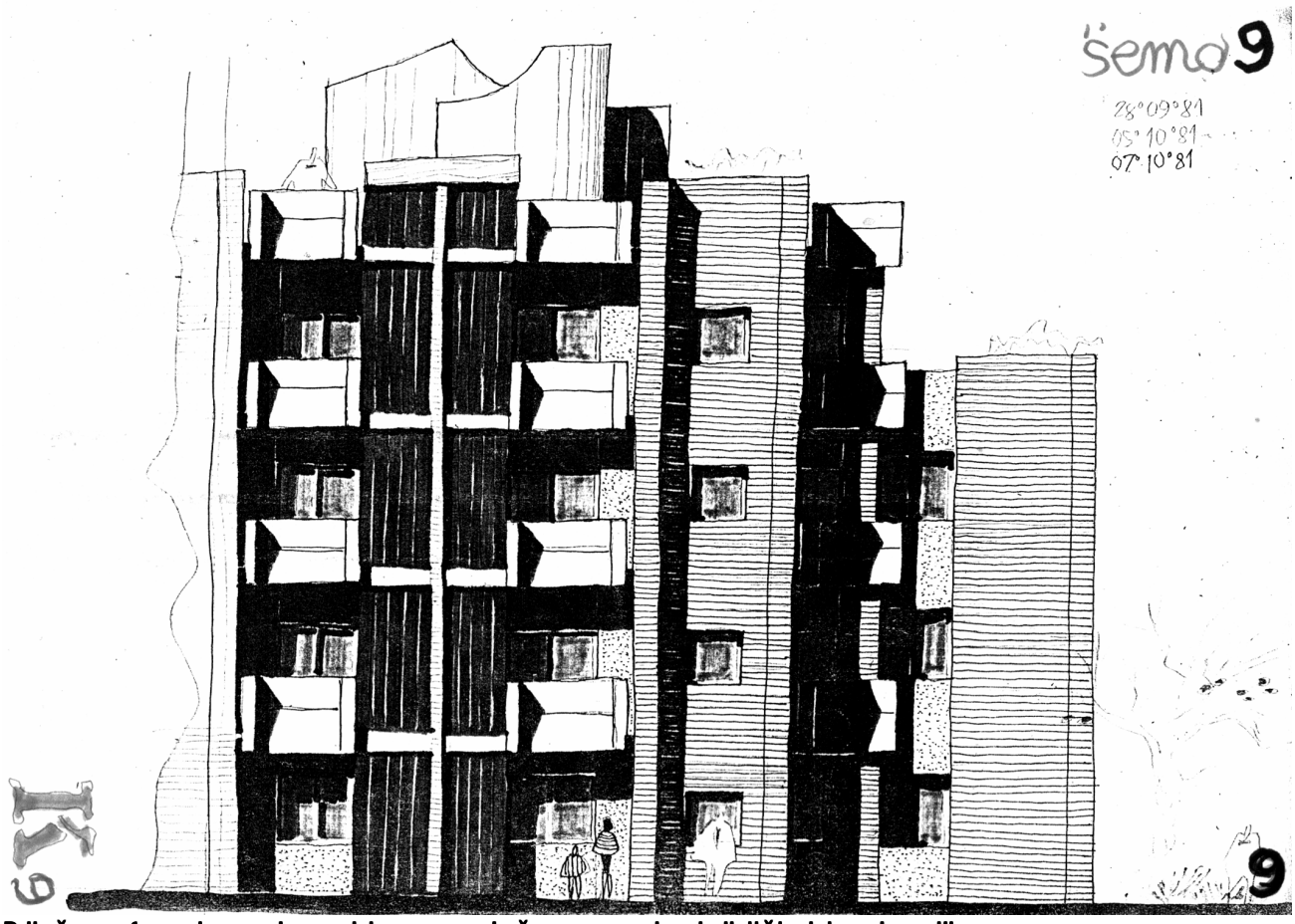

Priložene fasade nedvosmisleno svedoče o neo–brutalističkoj tendenciji

Enterijer dnevne sobe sa pogledom na trpezariju u dnu.

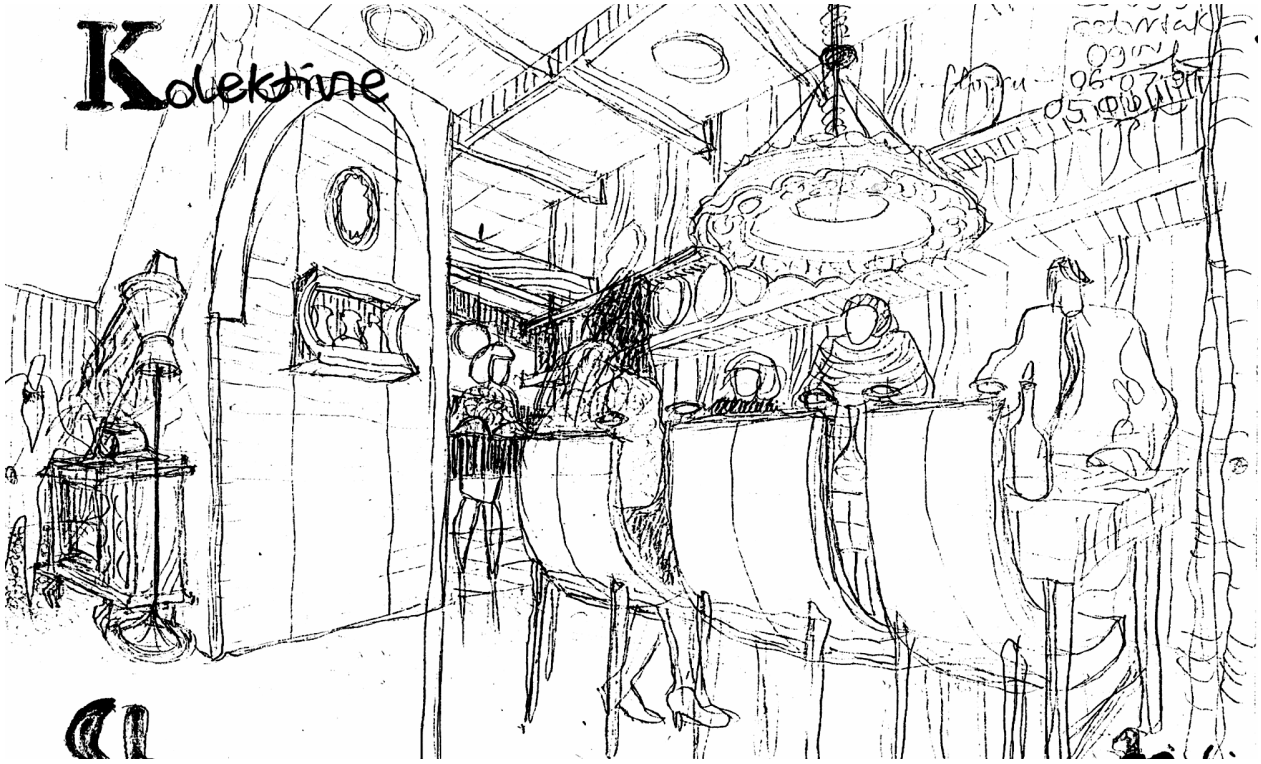
Kolektive

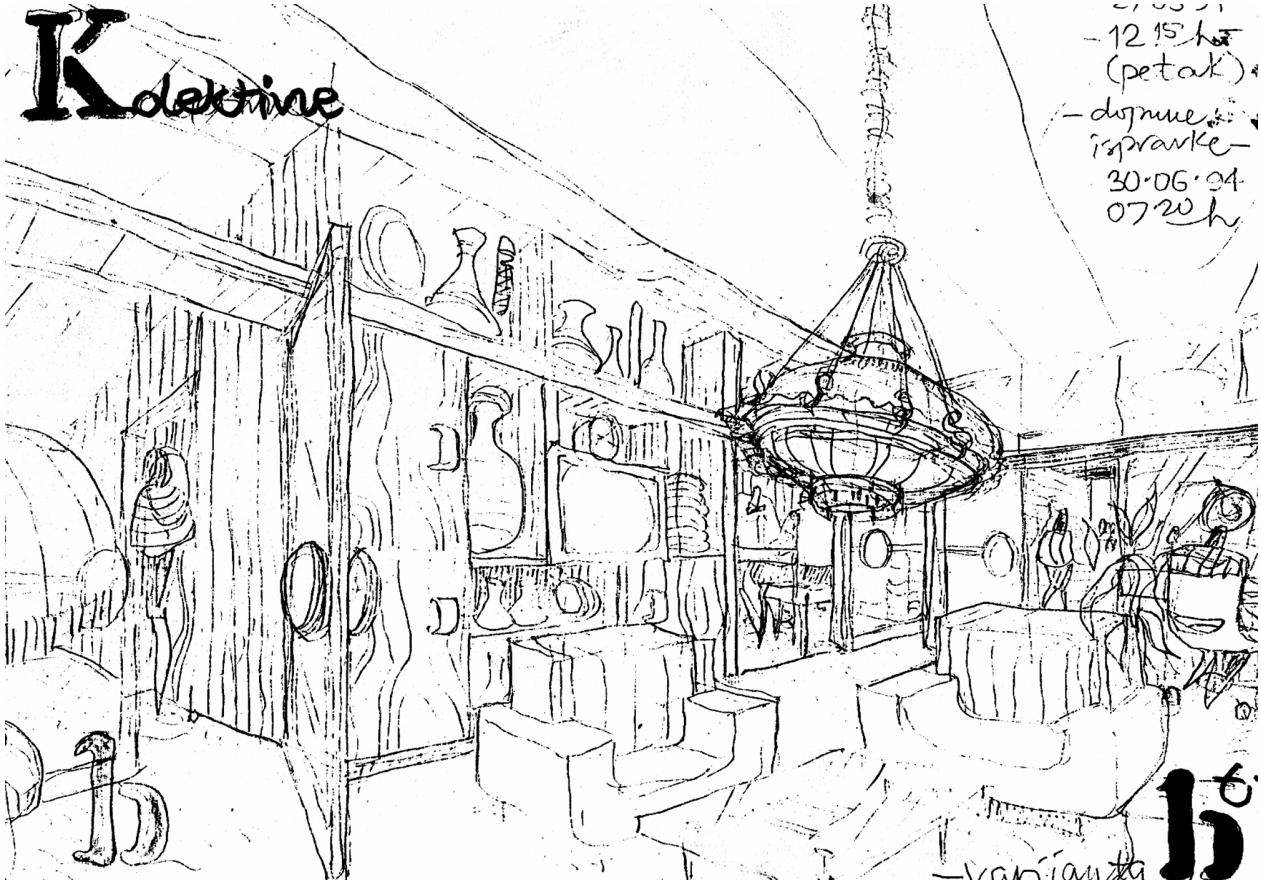
Kolektive
-12 15 h
(petak)
-dopune
ispravke-
30·06·94
07 20 h

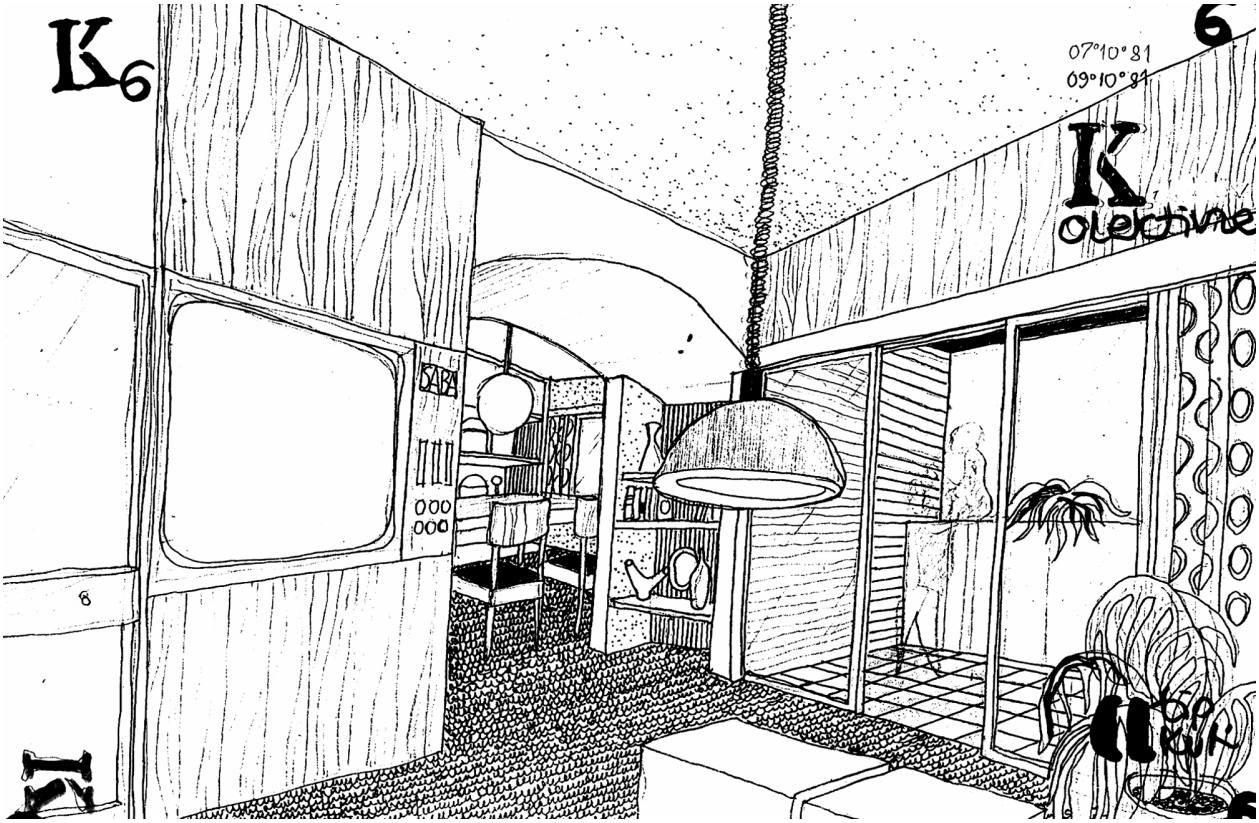
K6
07°10°81
09°10°81
6
K
SABA

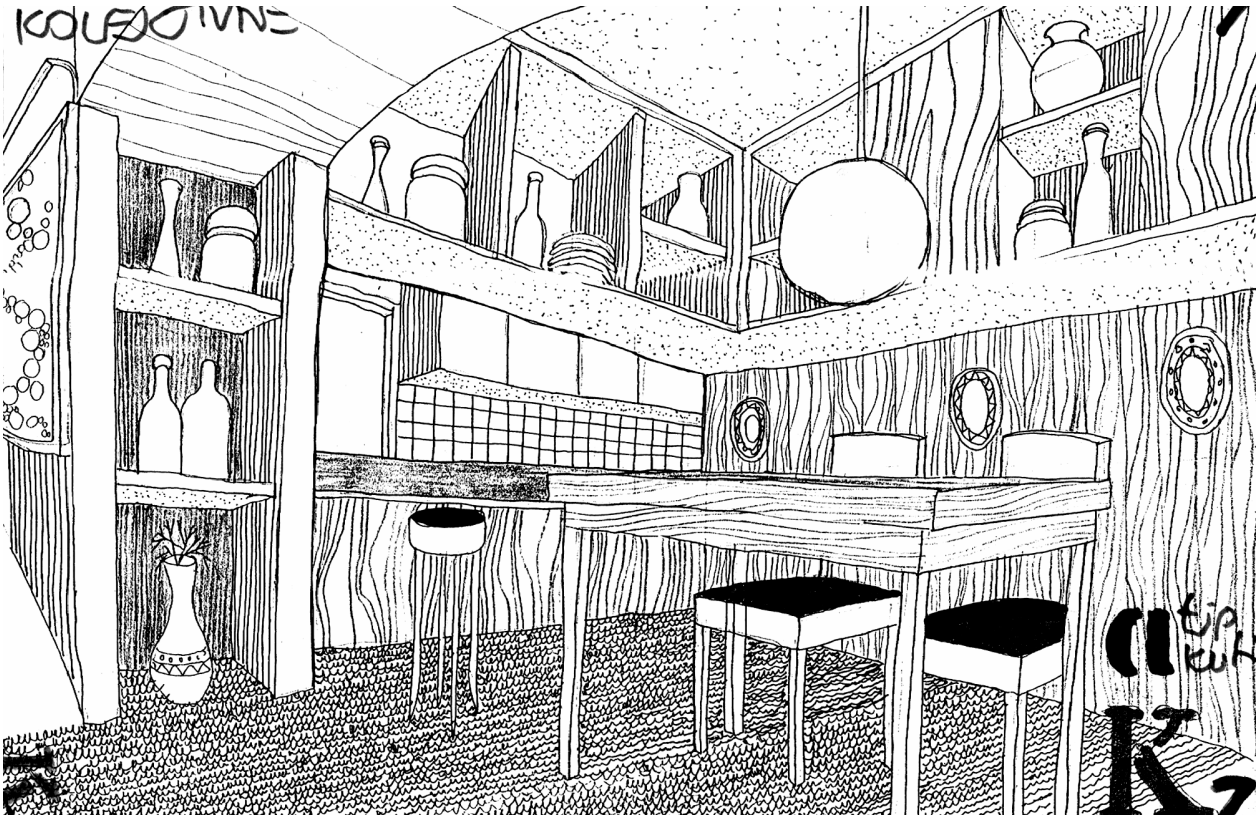
K7

Individualno stanovanje

U skicama individualnih stambenih zgrada, Radulović zadržava svoj univerzalni modul 4.20x4.20 m. Principi unutrašnje organizacije su slični onima koji su primenjeni kod kolektivnih stambenih objekata, razume se, sa većom kvadraturom i povišenim kvalitetom stanovanja.

Na sledećoj strani su prikazane varijante jednog objekta u rasponu izmedju prečišćenog purizma do neobrutalizma sa jasno izraženim materijalima i snažno naglašenom skulptoralnom notom. Enterijeri, pak, nisu previše radikalni, već su prilagodjeni prosečnom ukusu bolje stojeće srednje klase.

* * *

Eto toliko u ovom broju o mom dragom prijatelju arhitekti Rastku Raduloviću, a u jednom od sledećih brojeva nameravamo da prikažemo enterijere nekih pešačkih prolaza na Terazijama, Nadam se da ste osetili lepotu njegovih lepršavih arhitektonskih skica, koje predstavljaju pravu sponu izmedju fluidnih ideja i materijalizacije.

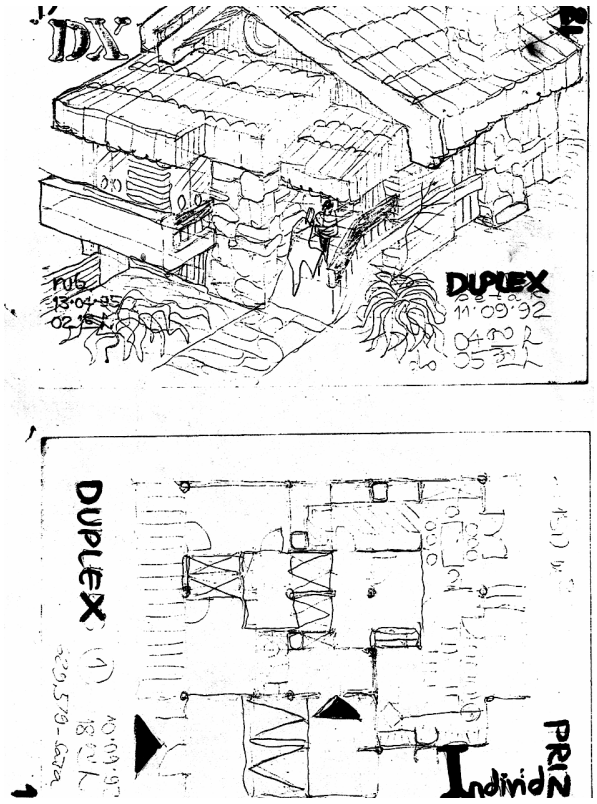

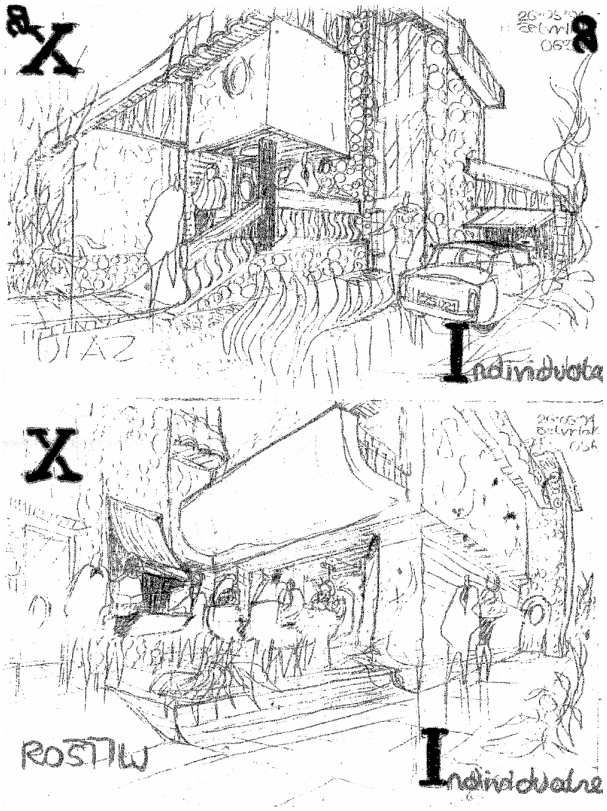

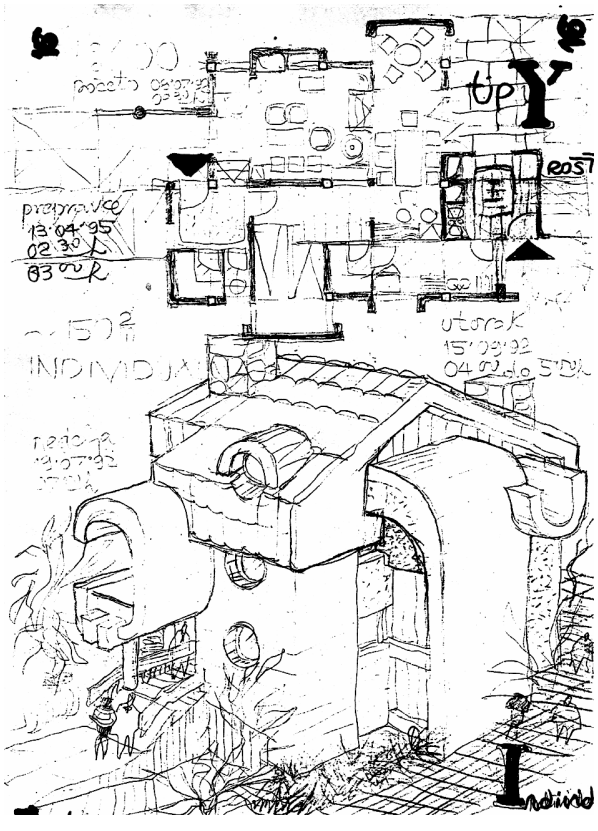

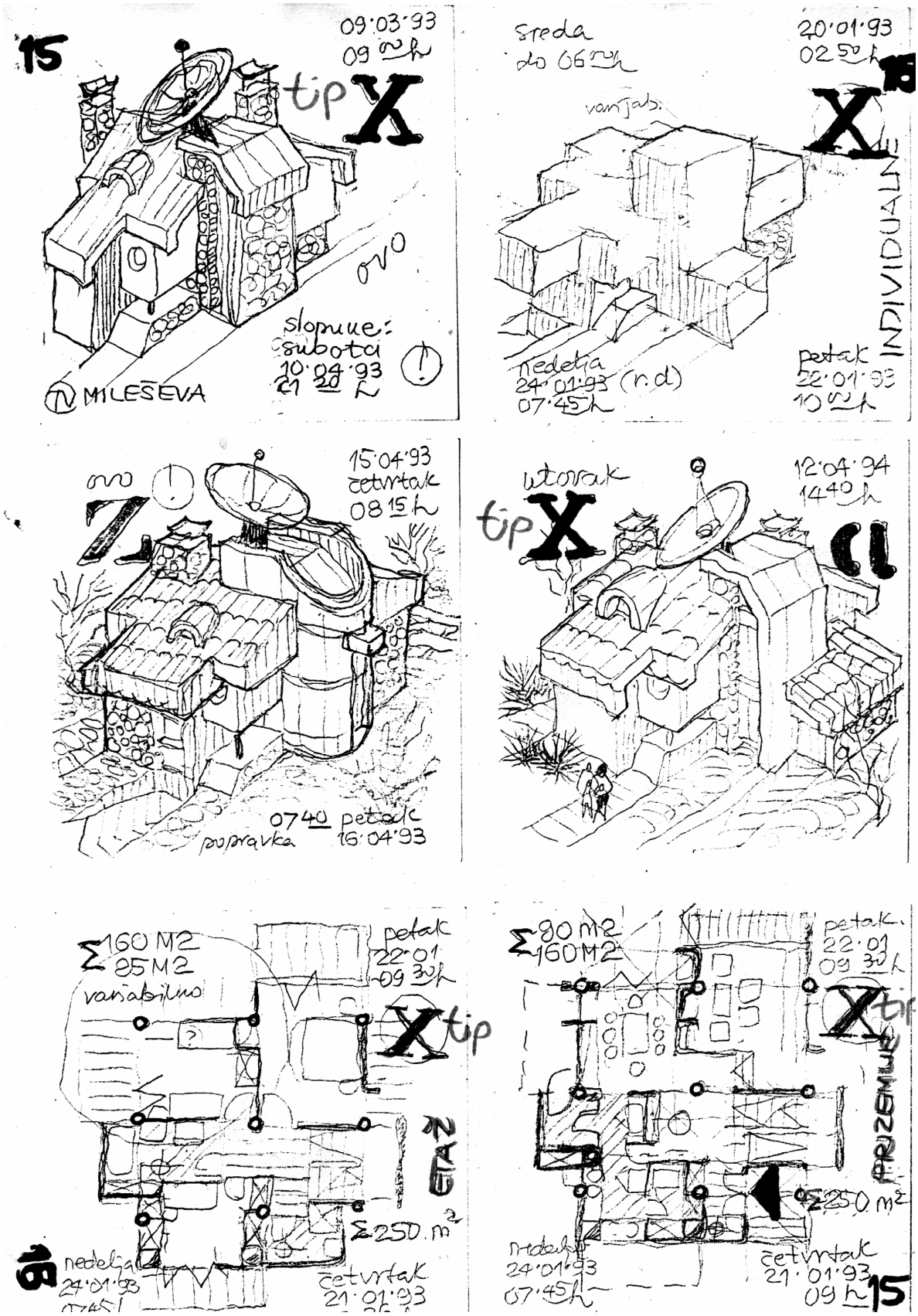
15
09·03·93
09 00 h
tip X
ovo
slopuue:
subota
10·04·93
21 20 h
MILEŠEVA
sreda
do 06 00 h
20·01·93
02 50 h
varijab.
X
INDIVIDUALNE
nedelja
24·01·93 (r.d)
07·45 h
petak
22·01·93
10 00 h
ovo
Z
15·04·93
četvrtak
08 15 h
07 40 petak
popravka 16·04·93
utorak
tip X
12·04·94
14 40 h
Σ160 M2
85 M2
varijabilno
petak
22·01
09 30 h
X tip
ETAŽ
Σ250 m²
nedelja
24·01·93
četvrtak
21·01·93
Σ80 m2
160 M2
petak
22·01
09 30 h
X tip
PRIZEMLJE
Σ250 m²
nedelja
24·01·93
07·45 h
četvrtak
21·01·93
09 h
15

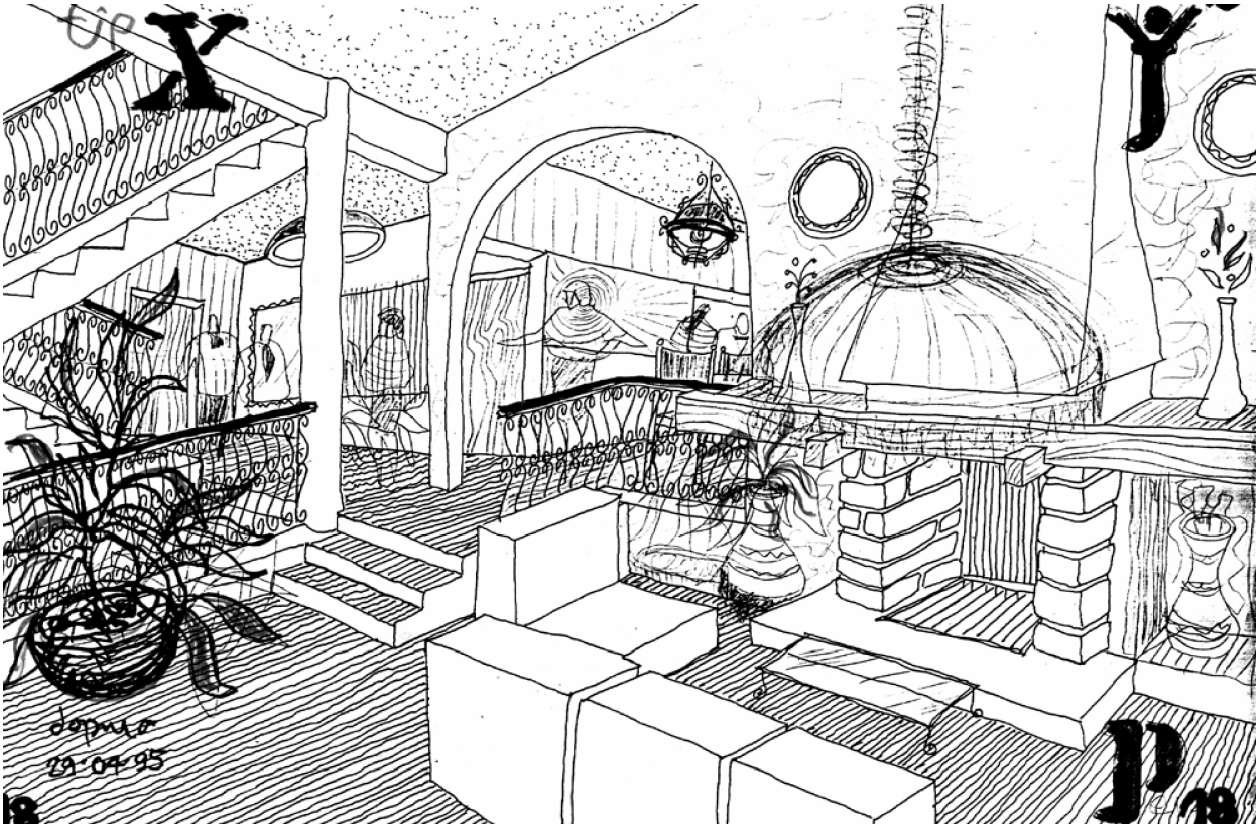

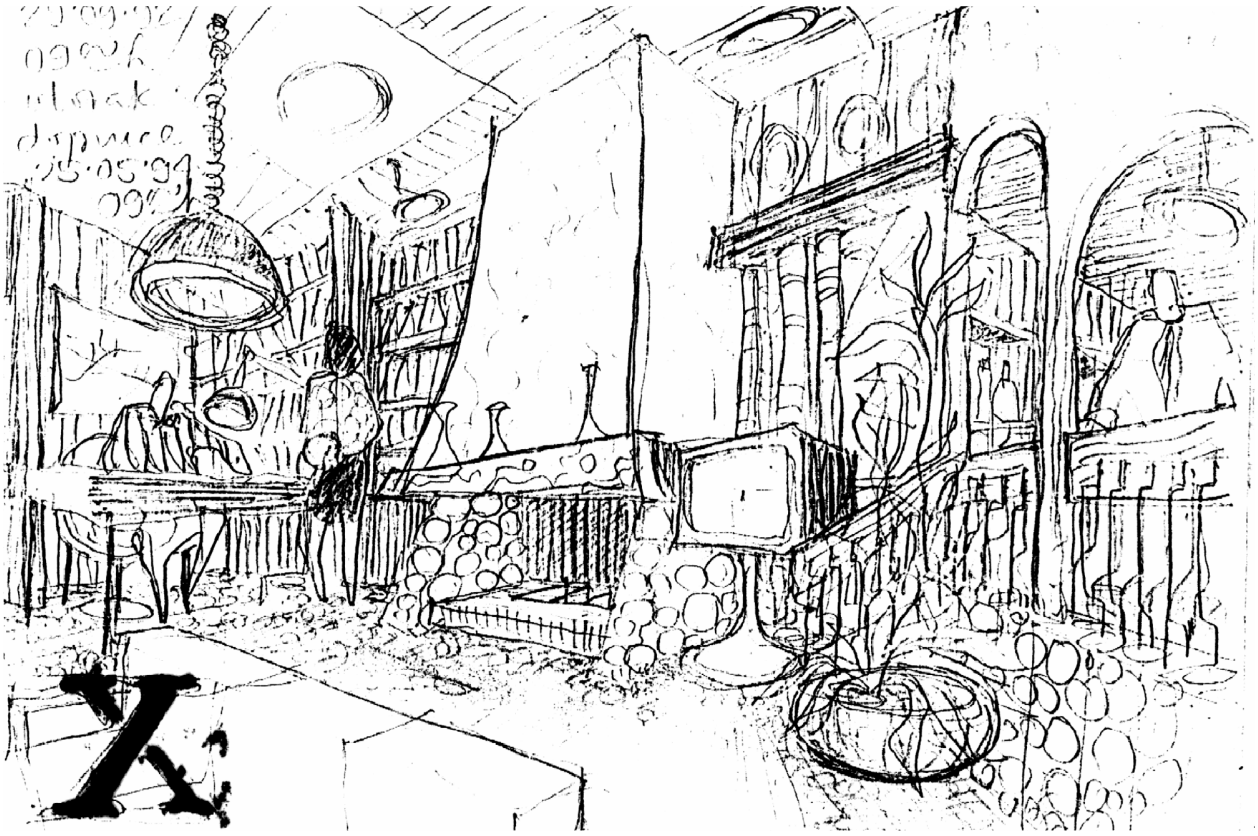

MULTIMEDIJALNI PRIVREMENI PAVILJON

Medjunarodni studentski konkurs Arhitektonskog fakulteta u Stut–gartu, 1999. Konkursni rad beo–gradskih studenata Nikole Kova–čevića, Nenada Živanovića i Fi–lipa Ljube (Počasni otkup).

Nekad davno, daleke 1994. dok još bejah u punoj snazi, moj stari drugar sa godine arhitekta Miša Kovačević dovede mi svog sina Nikolu na pripreme za fakultet i dade mi odrešene ruke da, ako treba, ubijem Boga u njemu, a on će, dabome, posle to isto da uradi meni. Na sreću po obojicu, sa Nikolom nije bilo problema, krasno smo saradjivali i on se srećno upisao na fakultet. Ovih dana smo se opet videli i Nidža nam donese zanimljiv materijal o jednom konkur–snom radu koji je radio zajedno sa svojim drugarima Filipom Ljubom i Nenadom Živa–novićem. Radilo se o medjunarodnom stu–dentskom konkursu za multimedijalni privre–meni paviljon koji je raspisao Arhitektonski fakultet u Stutgartu i na kome naše delije osvojiše počasni otkup u veoma oštroj i širo–koj medjunarodnoj konkurenciji.

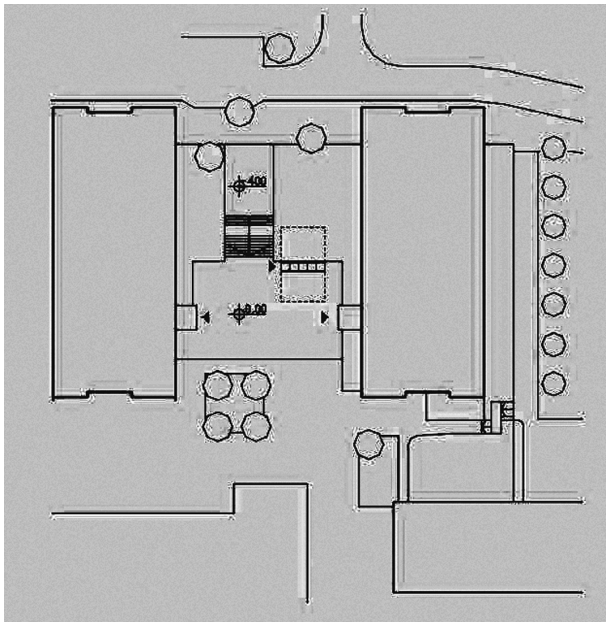

Sl. 1 – Situacija paviljona izmedju dve visoke zgrade

Iz situacije se vidi da je paviljon lociran na platou izmedju ulaza u dva postojeća visoka objekta i da inicijalno predstavlja jednu jednostavnu, prozirnu, rešetkastu četvorougaonu prizmu (Sl. 2).

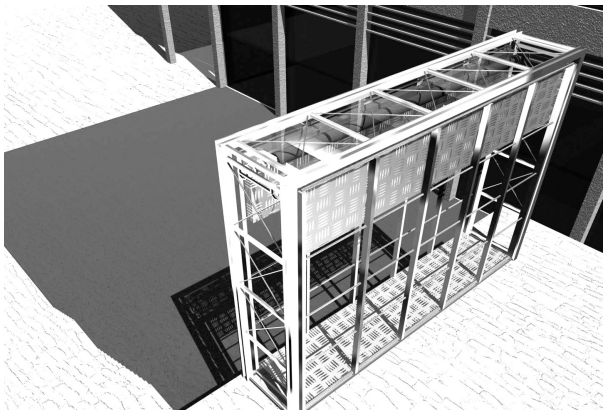

Sl.2 – Inicijalni oblik paviljona

E, da, ali to, razume se, nije sve! Autori su predvideli da se po potrebi pokriveni prostor može proširiti tako što će se na jednu ili obe strane otvoriti šatoraste nadstrešnice, čime se kapaciteti poveća–vaju a izgled objekta radikalno menja. Skromna prizma je raširila krila kao paun rep i u značajnoj meri ojačala svoj uticaj na pjacetu izmedju dva velika, inače, dosta monotona objekta (Sl. 3).

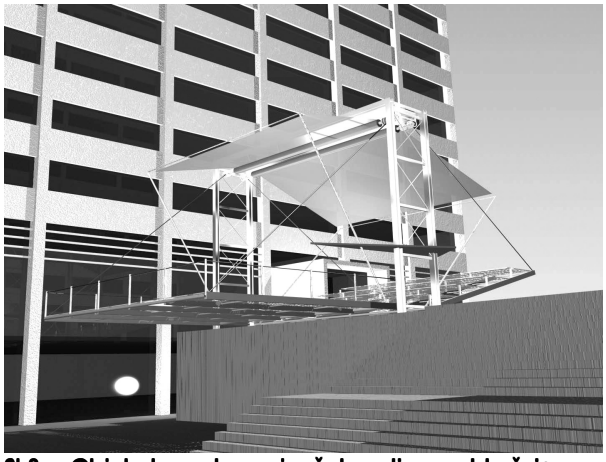

Sl.3 – Objekat sa otvorenim šatorastim nadstrešnicama

Dabome, ni tu nije kraj. Autori su se zabavili i artikulacijom podnih površina. Kao što iz slike 3 vidi, i pod se može proširiti na levu, desnu stranu ili na obe. Deo pre–ma trgu može se postaviti sa nagibom tako da se dobija potkriveno ili pokriveno jednostrano

gledalište okrenuto prema sredini paviljona (Sl.3). Medjutim, igra se nastavlja, pa je otvorena mogućnost da se i proširenje sa druge strane paviljona prema širokom spoljnom stepeništu, takodje pretvori u gledalište okrenuto prema sredini paviljona. Sada su kapaciteti gledališta udvostručeni (Sl.4).

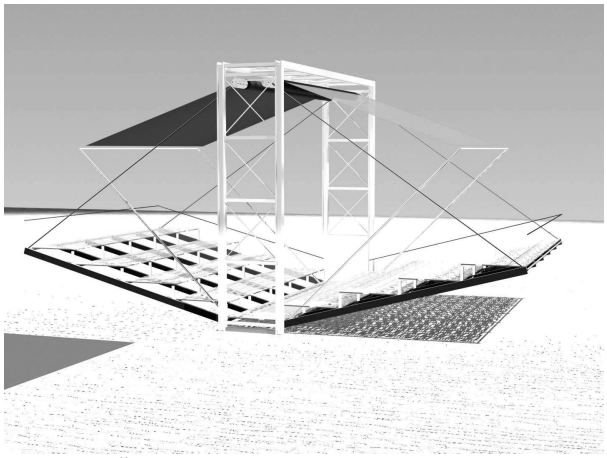

Sl.4 – Proširenje na obe strane, sa padom prema sredini paviljona

Konačno, otvorena je i mogućnost da se nagib dela gledališta sa strane spoljnog stepeništa okrene i prema suprotnom smeru tako da se formira još veće gledalište orijentisano prema donjem platou (Sl.5).

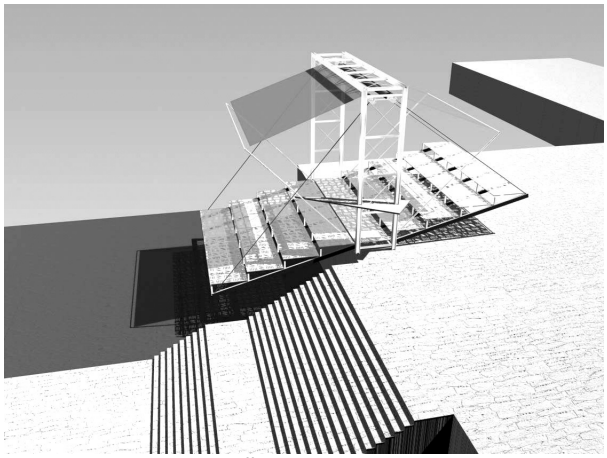

Sl.5 – Obostrano prošireni prostor sa padom prema donem platou.

Očarava lakoća konstrukcije i nonšalantna dinamičnost prostora. Autori svrstavaju svoj projekat u kategoriju High Tech–a, ali nama se čini da ovde nema one agresivne auto–ritativnosti Pompidou centra, Lloyda ili Honkonške banke. Po svojoj nenametljivosti i položaju na lokaciji, paviljon više asocira na Pei–ovu piramidu u Louvre–u, koja je itekako primetljiva, ali ne remeti postojeći ambijent (Sl.6).

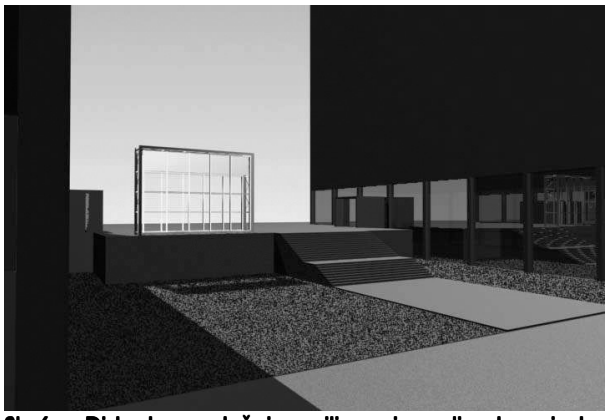

Sl. 6 – Diskretan položaj paviljona izmedju dva visoka objekta.

Imajući u vidu da su naši autori omogućili montažu i demontažu, širenje i skupljanje, otvaranje i zatvaranje, fleksibilnost namene i laku izvodljivost, nepretencioznu ali i šar–mantnu, nesumnjivo kontekstualnu arhitek–turu, može se bez ustezanja reći da su na odredjen način ispoštovali sve postulate prave "metabolističke" arhitekture i ponudili ostvarenje promenljivih performansi, ali trajnih vrednosti.

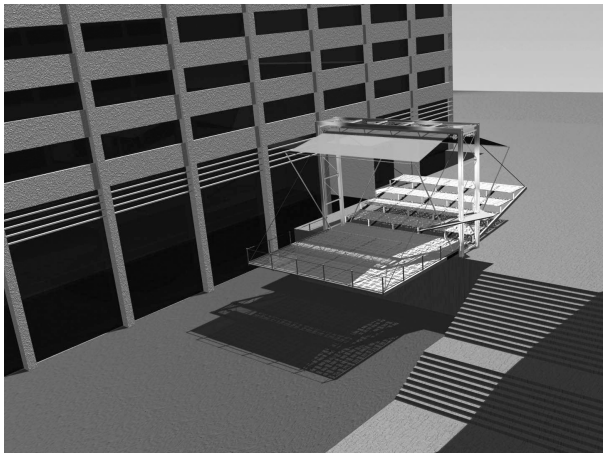

Sl.7 – Pogled sa jednog od visokih objekata

Od konkursa je prošlo već tri godine, ali koncept ovog rada ni malo nije zastareo, tako da ga sa zadovoljstvom objavljujemo, a trojici mladih autora želimo dugu i uspešnu karijeru sa još mnogo uspeha.

JELENA I BOŠKO ATANACKOVIĆ, IZLOŽBA SLIKA I CRTEŽA

Galerija "Energoprojekt", Beograd
2.4–15.4.2002

Gospodin Boško Atanacković, čovek sa dva fakulteta i njegova ćera Jelena, naša bivša učenica, a sada studentkinja arhitekture, zajednički izlažu svoje crteže i slike u galeriji "Energoprojekta" u Beogradu. Uz osnovne podatke o njima prikazujemo i nekoliko, na žalost, crno–belih reprodukcija izloženih dela, koja u boji, razume se, daleko atraktivnije izgledaju, pa vam od srca preporučujemo da ovu a i njihove sledeće izložbe lično posetite, nećete se pokajati! Autorima, pak, srdačno čestitamo i želimo još mnogo novih uspeha.

Boško Atanacković

Rodjen je u Beogradu 1940 god. 1969 je završio Mašinski fakultet vazduhoplovnog smera u Beogradu, a 1972. Fakultet likovnih umetnosti u Beogradu (slikarski smer) u klasi Prof. Ljubice Sokić. Član ULUS–a je postao 1976 god. Do sada je imao 22 samostalne izložbe u Jugoslaviji, Francuskoj i Švajcarskoj, a učestvovao je na preko 180 grupnih izložbi u Jugoslaviji, Panami, Kubi, SAD, Francuskoj, Engleskoj, Belgiji, Španiji i Italiji. Dobio je više nagrada za skulpturu i keramiku. Njegovi radovi se mogu pogledati preko Interneta na adresi http://www.ab.co.yu. Od 1970 god. radi u Vazduhoplovno–tehničkom institutu u Beogradu.

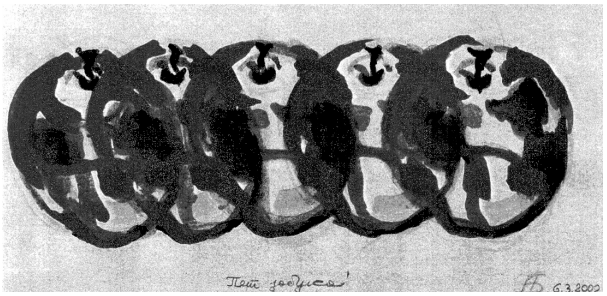

B.Atanacković: Pet jabuka

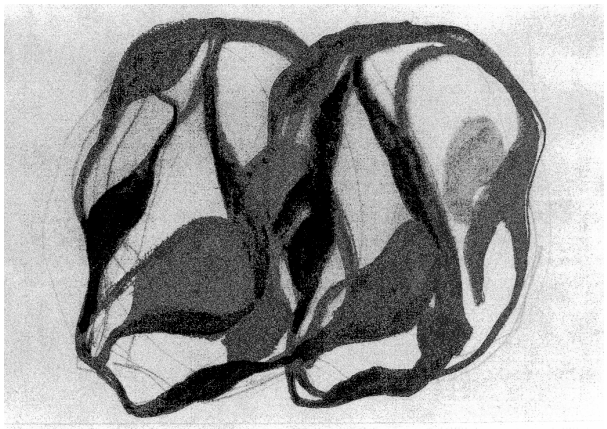

B.Atanacković: Dva kamena

Jelena Atanacković

Rodjena je 1980 god. u Beogradu, gde je 1999. završila XI Beogradsku gimnaziju. Sada je student II godine Arhitektonskog fakulteta u Beogradu.

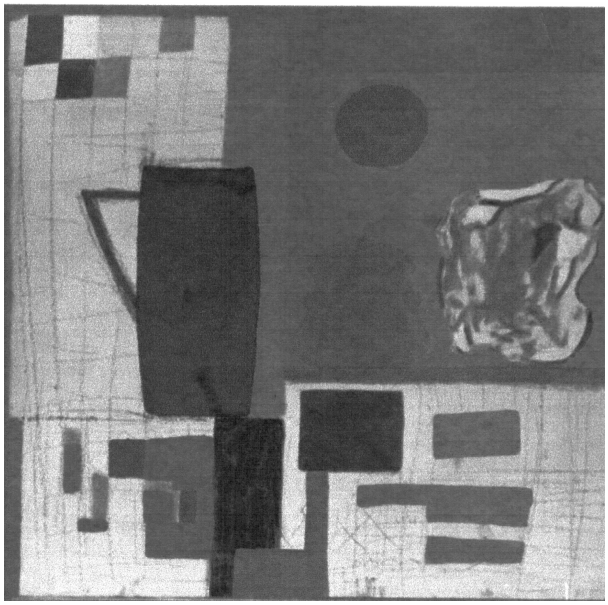

J.Atanacković:Kompozicija

Samostalne izložbe:
2000, Budva, galerija hotela "Avala" (sa B. Atanackovićem). slike
2001, Pančevo, Galerija "Madam", slike i crteži.

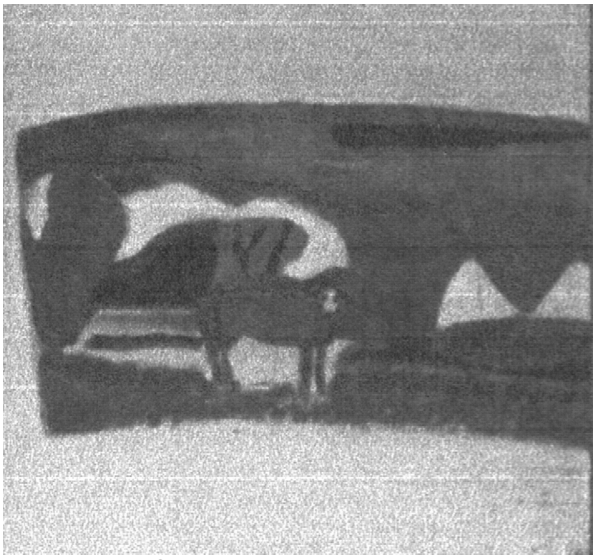

J.Atanacković: Kompozicija

J.Atanacković: Mrtva priroda

Važnije grupne izložbe:
2001, Beograd, Galerija NU "Braća Stamenković", XXIII izložba crteža "Beograd, 2001".

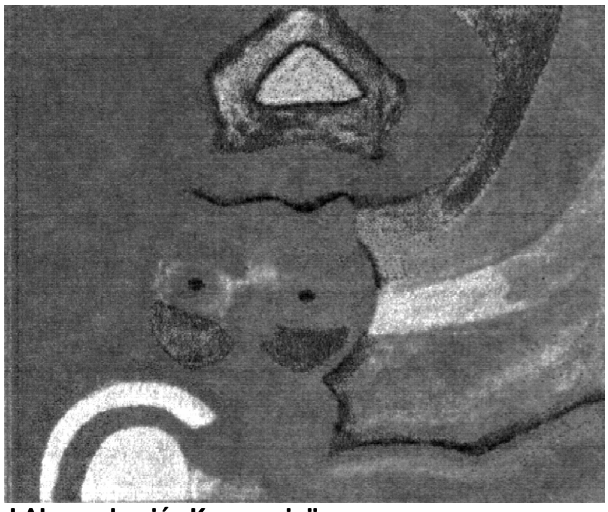

J.Atanacković: Kompozicija

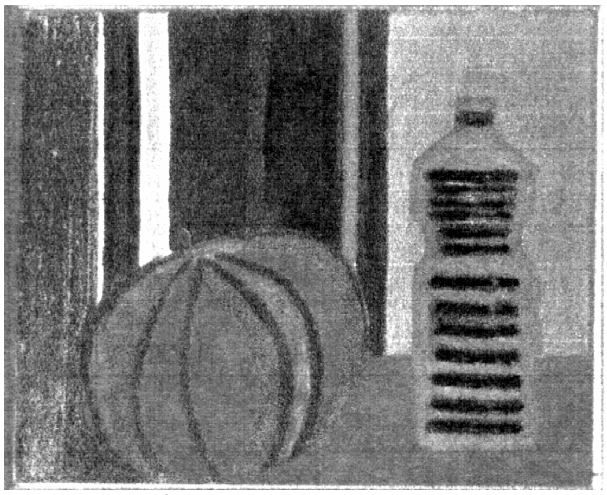

J.Atanacković: Mrtva priroda

G. Božidar Babić, slikar, otvara izložbu G. Boška i G–ce Jelene Atanacković.

Урбанизам и уметност

Музичко биће града

Структура града, његово уметничко тумачење, па и занатско умеће, бивали су инспирација музичара, а понекад и обрнуто, музика је утицала на стварање урбаних система и инспирисала градитеље

Слично музичком делу и град има своју компоновану структуру, (дис)хармонију, унутрашњу логику, разумну и емотивну димензију. Као и град, и музичко дело има своју слојевитост, асоцијативност, дух и атмосферу, или је пак без тога монотоно, реторично, испразно. Разлози одређене матрице и развојне логике постоје и код града и код музичког дела, али их најчешће не откривамо и не испитујемо. Град као и музичко дело доживљавамо, волимо или не волимо, не питајући се зашто је то тако.

Средњовековна опатија, најчешће ван утврђеног града, у тишини, молитви и самотињи разлог је настанка грегоријанског корала, јединственог, искреног, унисоног и посвећеног. Другачије није ни могло да буде. Барокна композиција опет има своју логичну структуру, често симетричну са богатим звуком и оркестрацијом и разуђеном али логичном хармонијом као и холандски или немачки град XVII или XVIII века, организован око крстообразне окоснице, симетричан, оријентисан ка духовном центру и периферно ка друштвеним симболима тога доба, богат спољним изразом, једноставан изнутра. Поминање Утрехта у наслову Хендловог „Te Deum", иако формалног значења, ипак упућује на значај овог холандског града из „златног доба" његовог урбанизма, као духовног али и световног седишта посебних обележја. Слично поминање Оксфорда или Лондона, односно Прага или Линца у симфонијама класичара Хајдна и Моцарта не садржи директну корелацију града и музичког дела, али открива у музици идеју града коју композитори тога доба носе у себи у најмању руку као духовни белег града у коме или за који композитор пише, по сличној уметничкој матрици и диспозицији коју генерише тадашњи укус уметничке (дворске) елите и њен препознатљиви стил и дух. Додуше, имена градова на челу појединих симфонија су углавном додавали потоњи критичари и теоретичари, али са истом идејом о значају корелације града и музике.

Урбани пејзажи

Тек XIX век, век романтизма и романтичког узношења емоција и интимних асоцијација, град издиже до тематског хоризонта музичара који путује, гледа и доживљава. Путовања, љубави, инспиративни урбани пејзажи, као и духовна потка композиторове тематске идеје рађају композиције у којима конкретан град са својом атмосфером или симболиком постаје предмет опсервације и инспирације музичара. Симболика Москве и њених свечаних процесија и узбудљивих свечарских вибрација тако, иако по наруџби, инспирише Чајковског да напише кантату „Москва". За Франца Листа, као осталом и за Гетеа, Италија представља интелектуалну отаџбину његових емоција, како то каже Ги де Пурталес. Свако путовање за њега представља ходочашће а тиме и апологетику извесном ремек-делу које на њега оставља дубок утисак који Лист записује музички, те тако и композиције „Напуљ", „Анакапри" или она о фонтанама и вртовима виле Д'Есте.

Романтичарски занос градом наставља се и у XX веку, у доба рационализма, али и нових емоција, код оних музичара којима је програмска асоцијативност музике остала начин стварања са свим њеним слабостима и моћима. Музичка интерпретација града код Жака Ибера, који музиком дочарава

РИХАРД ВАГНЕР: БИО ЈЕ ИНСПИРАЦИЈА И ЗА УРБАНИСТЕ

луке Палермо, Тунис или Валенсију, код Иполит-Иванова, чија музичка слика Кавказа налази упориште и у источњачкој, церемонијалној урбаној структури града Сардара, или пак код Оторина Респигија, који своју класицистичку имагинацију и оркестарско умеће покреће сликама урбаних система римских пинија или римских фонтана а кроз њих квазисимболику историјског Рима, нама данас открива дух и атмосферу тих градова препуну звука, звучних боја, ритмова, заноса урбаним духом, светлом и сенкама.

Но, ослободивши се програмског фетишизирања музике, музичари XX века покушавају да својом музиком допру до духовне и формалне суштине града, стварајући велике звучне фреске посвећене граду. Тако Фредерик Дилијус, Енглез необичне меланхолије, често инспирисан норвешком мелодиком, ствара велику музичку поему под називом „Париз", док његов сународник Вон Вилијамс ствара симфонију (бр. 2) под називом „Лондон". Обојица покушавају да велики град тумаче путем блештавих боја или тмурих мрљовитих сенки, без директне музичке асоцијације, дакле као слику града у души а не пред очима. На сличан начин, својственом музичком палетом Миховил Логар пише своју поему „Београд", користећи арсенал свог духовног и духовитог инструментарија како би оживео слику града коме је посветио своје дело.

Звук и жамор улице

Структура града, његово зонирање знаци идентификације, његово уметничко тумачење па и занатско умеће бивали су инспирација музичара као што је, примера ради, Вагнер био инспирација бечког урбанисте с краја XIX века Камила Зитеа. Зите је јасно истакао Вагнеров значај у стварању интелектуалне окоснице за његово инсистирање на занатским вредностима у савременом свету. Утицај Рихарда Вагнера на Зитеа, а преко њега и на урбанистичку теорију и планове овог конзервативног бечког урбанисте, према Карлу Шорскеу склоног преуређењу најдубљих вредности грађанског друштва, Вагнера као идеала са идејом о свеобухватном уметничком делу као моделу будућности средње Европе, налази свој дубоки отисак на градовима у којима препознајемо уметнички печат Gesamtkunstwerka, на градовима који као и Вагнерова музика представљају уметничко и занатско дело, импресивно и утицајно на животну средину, посебно преко тргова који оваплоћују и еманирају град.

Не говори ли све ово о интелектуалној и културолошкој слабости данашњих градова и њиховних креатора који и не помишљају на музику и њене законитости у склопу уметничке синтезе која би могла да чини основ урбанизма барем колико савремени амерички композитор-минималиста Рајх који хватајући звуке и жамор улице, покушава музички да интерпретира и идентификује град Њујорк. Ако град прихватимо као оваплоћење друштва које га ствара, значи ли то да је музика, са свим својим странпутицама у XX веку оставши без јачег утицаја, ишчилила из емотивне ауре интелектуалне елите која диктира структуру, конструкцију ритам и хармонију града, те самим тим изгубила могућност да једном тај и такав град без идентитета постане њено поновно надахнуће.

Борислав СТОЈКОВ

Угледни београдски архитекта и урбаниста Проф.Др.Борислав Стојков (1941) објавио је овај занимљив текст у Политици, 9.марта 2002 год. а ми га овде приказујемо имајући у виду да је овај проблем у сталној жижи интереса нашег курса. Директор је Института за просторно планирање и члан Инжињерске Академије Југославије. Аутор је бројних урбанистичких планова, књига и чланака у стручним и јавним гласилима.

DIMENZIONISANJE PROSTORA I PROSTORIJA U STANU (2)

Dr. Mihailo Čanak, d.i.a.
Naučni savetnik

Uvod

U prostorima i prostorijama u stanu moguće je diferencirati aktivne i pasivne sektore/površine. Aktivni su prostori namenjeni komuniciranju ljudi i oni su dimenzionisani na osnovu antropometrijskih mera koje su razmotrene u prvom delu ovog materijala (ARD review 24/2002, str. 28/37), dok se pasivne površine definišu preko preferencijalnih dimenzija nameštaja i opreme u stanu. Medjutim, dimenzije ovih elemenata nisu standardizovane jer u praksi variraju u velikom rasponu. Da bi se projektantima olakšao rad, korisno je da se standardizuju okvirni gabariti u koje se većina elemenata uklapa (oko 90% masovne produkcije) i ISPOD kojih se ne sme ići. Za dimenzionisanje prostorija na osnovu nameštaja i opreme potrebno je raspolagati podacima o njihovim kapacitetima, kao i o dimenzijama okvirnog gabarita svakog pojedinačnog elementa.

Kapaciteti nameštaja i opreme u stanu

U kojoj meri će stan biti opterećen nameštajem i opremom zavisi od niza faktora medju koje spadaju:
Kulturološki faktori (tradicionalna ja–panska arhitektura svodi nameštaj na minimum)
Ekonomski faktori (koliko para – toliko muzike, mnogi bi želeli da u stanu imaju stilsku salonsku garnituru od 12 elemenata, ali mogu sebi da priušte samo 2 hoklice).
Prestorni faktori (u malom stanu nije moguće smestiti sve željene elemente– ne može slonče u lonče!).
Porodični faktori (potrebni kapaciteti nameštaja i opreme zavise u velikoj meri od broja članova porodice u istom stanu).
Specifične želje i potrebe korisnika (posebne aktivnosti i profesije koje zahtevaju i neke netipične elemente nameštaja i opreme kao na pr.: razboj za tkanje, predimenzionisana biblioteka, slikarski štafelaj većih dimenzija, koncertni klavir, veliki akvarijum i sl.).
Na Tabeli 1 prikazani su uobičajeni kapaciteti standardnih elemenata nameštaja i opreme u pojedinim prostorijama i prostorima u stanu. Nameštaj i oprema su podeljeni na pet osnovnih kategorija i to:

A/ Prostori za dnevni boravak (elementi 1–10),
B/ Spavaće sobe (individualne prostorije) (elementi 11–19)
C/ Prostor za pripremanje hrane (elementi 20–25)
D/ Sanitarne prostorije (elementi 26–31)
E/ Kućna ekonomija i tehnika (elementi 32–38).

Po sebi se razume da prikazani kapaciteti ne predstavljaju nikakvu OBAVEZU za korisnike već samo za projektante stanova i stambenih zgrada koje se grade uz korišćenje društvenih sredstava i kredita. Odluke privatnih investitora koji za gradnju koriste sopstvena sredstva zavise isključivo od potreba, materijalnih mogućnosti i kapaciteta lokacije.

Horizontalni gabariti nameštaja i opreme

Imajući u vidu da vertikalne dimenzije nemaju neki odlučujući uticaj na dimenzije prostorija, na Tabeli 2 su dati samo horizontalni gabariti standardnih elemenata nameštaja i opreme u stanu. Elementi su kao i na prethodnoj tabeli grupisani na pet osnovnih kategorija, a dimenzije su date na osnovu predloga raznih autora. Mi vam predlažemo da se prilikom rada pridržavate odredbi Beogradskih normativa, a ukoliko u nekim slučajevima podaci nedostaju da se oslonite na istraživanja beogradskog Centra za stanovanje IMS. Čini nam se da su ove dimenzije u najvećoj meri prilagodjene našim domaćim uslovima i da omogućuju lak prelazak na evropske standarde.

Tabela
PREDVIDJENI KAPACITETI NAMEŠTAJA I OPREME U POJEDINIM PROSTORIJAMA U STANU

Br.	Element opreme	Prostorije												
		DB	DO	OB	RK	OK	SK	S2	S2	S2	S1	S1	KP	WC
1 .	Fotelja	n	n	-	-	-	n	-	-	-	-	-	-	-
2 .	Dvosed	(m)	(m)	-	-	-	(m)	-	-	-	-	-	-	-
3 .	Trosed	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
4 .	Polufotelja	-	-	-	-	-	-	(2)	(2)	(2)	(1)	(1)	-	-
5 .	Čajni sto	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
6 .	Regal													
	- nivo A	240	240	-	-	-	240	-	-	-	-	-	-	-
	- nivo B	200	200	-	-	-	200	-	-	-	-	-	-	-
	- nivo C	160	160	-	-	-	160	-	-	-	-	-	-	-
	- nivo D	120	120	-	-	-	120	-	-	-	-	-	-	-
7 .	Polica za knjige	(m)	(m)	-	-	-	(m)	-	-	-	-	-	-	-
8 .	Radni sto	(m)	(m)	-	-	-	(m)	-	-	-	-	-	-	-
9 .	Stolica	-	(p)	(p)	-	(p)	(p)	-	-	-	-	-	-	-
10.	Sto za obedovanje	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
11.	Ležaj za 1 osobu	(r)	(r)	-	-	-	-	2	2	2	1	1	-	-
12.	Francuski ležaj	(s)	(s)	-	-	-	-	(m)	(m)	(m)	(m)	(m)	-	-
13.	Dečji krevet	-	-	-	-	-	-	(m)	-	-	-	-	-	-
14.	Noćni stočić	-	-	-	-	-	-	(m)	(m)	(m)	(m)	(m)	-	-
15.	Plakar za odeću	(t)	(t)	-	-	-	-	180	180	180	90	90	-	-
16.	Radna površina (učenje)	(m)	(m)	-	-	-	(m)	2	2	2	1	1	-	-
17.	Polica za knjige i igračke	-	-	-	-	-	-	-	(m)	(m)	(m)	(m)	-	-
18.	Niska komoda	(m)	(m)	(m)	-	-	(m)	(m)	(m)	(m)	(m)	(m)	-	-
19,	Toaletni sto	-	-	-	-	-	-	(m)	-	-	-	-	-	-
20.	Radna površina (kuhinja) - nivo A													
	2-3 os.	-	-	-	80	80	80	-	-	-	-	-	-	-
	4-6 os.	-	-	-	120	120	120	-	-	-	-	-	-	-
	> 6 os.	-	-	-	180	180	180	-	-	-	-	-	-	-
21.	Sudoper	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
22.	Visoki kuhinjski orman	-	-	-	(m)	(m)	(m)	-	-	-	-	-	-	-
23.	Štednjak	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
24.	Frižider	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-

Tabela (nastavak)

Br.	Element opreme	Prostorije												
		DB	DO	OB	RK	OK	SK	S2	S2	S2	S1	S1	KP	WC
25.	Kada ležeća	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
26.	Kada sedeća	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(u)	-
27.	Tuš kada	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(u)	-
28.	WC-šolja	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
29.	Umivaonik standard.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
30.	Umivaonik za ruke	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31.	Bide	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(m)	-
32.	Mašina za pranje veša	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	(v)
33.	Mašina za sušenje veša	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(m)	(m)
34.	Plakar za domaćin.(w)	-	-	-	(m)	(m)	(m)	-	-	-	-	-	(m)	(m)
35.	Mašina za šivenje	(m)	(m)	(m)	-	-	(m)	(m)	(m)	-	(m)	-	-	-
36.	TV-stočić	1	1	(m)	-	-	-	(m)	(m)	(m)	(m)	(m)	-	-
37.	Klavir (x)	(m)	(m)	-	-	-	(m)	-	-	-	-	-	-	-
38.	Orman za cipele(y)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(m)	(m)

Napomene:

m = Otvorena mogućnost, ali ne i obaveza.
n = Broj fotelja u prostoru za dnevni boravak jednak je broju članova domaćinstva, umanjenom za broj sedišta na dvosedu i trosedu.
p = Broj stolica oko stola za obedovanje jednak je broju članova domaćinstva.
r = Ležaji se u prostoru za dnevni boravak predvidjaju samo kod garsonjera i jednosobnih stanova.
s = Francuski ležajevi se u prostoru za dnevni boravak mogu predvideti samo kao alternativno rešenje kod garsonjera i jednosobnih stanova.
t = Plakari za odeću se u prostoru za dnevni boravak mogu tolerisati samo kod garsonjera i jednosobnih stanova, zajedno sa ležijima.
u = Toleriše se kod nižih nivoa, kao alternativa za ležeću kadu.
v = Može se predvideti u WC-u ili nekom drugom sanitarnom prostoru, umesto u kupatilu.
w = Standardno mesto plakara za domaćinstvo je u nekoj komunikaciji.
x = U slučajevima kada klavir koristi samo jedna osoba, isti se može smestiti i u njenu spavaću sobu.
y = Standardno mesto ormana za cipele je u nekoj komunikaciji.

Trocifreni brojevi označavaju mere u cm., a jednocifreni količine u komadima.

DB = Dn.boravak bez obed. RK = Radna kuhinja S(1,2)= Sp.soba
DO = Dn.boravak sa obed. OK = Kuhinja sa ob. KP = Kupatilo
OB = Trpezarija SK = Stamb.kuhinja WC = Toalet

STANDARDNI PROSTORNI GABARITI NAMEŠTAJA I OPREME U STANU
(Prema raznim izvorima)

A - PROSTOR ZA DNEVNI BORAVAK	Širina	Dubina
1 - Fotelja		
- Grandjean (po Huberu)(22)	80	100
- Dlabal, Kittrichova (14)(obična)	75	75
- Dlabal, Kittrichova (14)(naslonjača sa taburetom za noge)	90	140-150
- Panero,Zelnik (39)	81.3-101.6	-
- Neufert (38)	75	90
- Thiberg (46)	80	80
- Centar za stanovanje IMS (7)	90	90
- Beogradski normativi (30)	90	90
2 - Dvosed	Širina	Dubina
- Dlabal, Kittrichova (14)	140	75
- Panero, Zelnik (39)	147.3-172.7	-
3 - Trosed	Širina	Dubina
- Grandjean (po Huberu)(22)	220	90
- Dlabal, Kittrichova (14)	180-210	75-85
- Panero, Zelnik (39)	213.4-243.8	-
- Neufert (38)	190	80
- Thiberg (46)	210	90
- Centar za stanovanje IMS (7)	210	95
4 - Polufotelja	Širina	Dubina
- Dlabal, Kittrichova (14)	65	65
- Thiberg (46)	65	60
- Centar za stanovanje IMS (7)	55	60
- Beogradski normativi (30)	60	60
5 - Čajni stočić	Dužina	Širina
- Dlabal, Kittrichova (14)	90-130	50
- Centar za stanovanje IMS (7)	120	60
- Beogradski normativi (30)	120	60
6 - Regal, kombinovani orman	Širina	Dubina
- Grandjean (po Huberu)(22)	210	60
- Dlabal, Kittrichova (14)	225	50
- Panero, Zelnik (39)	-	45.7-61.0
- Neufert (38)	-	50
- Thiberg (46)	-	50
- Centar za stanovanje IMS (7)	-	50
- Beogradski normativi	180-240	60
7 - Polica za knjige	Širina	Dubina
- Grandjean (po Huberu)(22)	180	40
- Dlabal, Kittrichova (14)	-	30
- Neufert (38)	-	25
- Thiberg (46)	veće od 60	30

(Nastavak)	Širina	Dubina
- Centar za stanovanje IMS (7)	-	30
8 - Radni sto pisaći	**Širina**	**Dubina**
- Grandjean (po Huberu)(22)	120	80
- Dlabal, Kittrichova (14)	120-150	75-85
- Panero, Zelnik (39)		61-76.2
- Neufert (38)	156	78
- Thiberg (46)	160	80
- Centar za stanovanje IMS (7)	120-140	70
9 - Stolica	**Širina**	**Dubina**
- Grandjean (po Huberu)(22)	50	55
- Dlabal, Kittrichova (14)	40-55	50
- Neufert (38)	47	50
- Thiberg (46)	50	55
- Centar za stanovanje IMS (7)	45	55
- Beogradski normativi(30)	45	55
10 - Sto za obedovanje	**Dužina**	**Širina**
- Grandjean (po Huseru)(22)		
- 2 osobe	80	80-85
- 4 -"-	120	80-85
- 6 -"-	170-180	80-85
- 8 -"-	230-240	80-85
- Dlabal, Kittrichova (14)		
- 2 osobe	75	80
- 3 -"-	85	80
- 4 -"-	110	80
- 5 -"-	135	80
- 6 -"-	155-180	80
- 8 -"-	190-230	80
- Panero, Zelnik (39)		
- 4 -"-	91.4-106.7	91.4-106.7
- 6 -"-	203.2-243.8	106.8-137.2
- Neufert (38)	120-215	90
- Thiberg (46)		80-90
- Centar za stanovanje IMS (7)	80-200	80
- Beogradski normativi (30)		
- 2-3 osobe	120	80
- 4-6 -"-	200	80
- preko 6 osoba	240	80
B - SPAVAĆE SOBE		
11 - Ležaj za jednu osobu	**Dužina**	**Širina**
- Grandjean (po Huberu)(22)	210	100
- Dlabal, Kittrichova (14)	195,205	85,90,100
- Neufert (38)	190	90
- Thiberg (46)	210	90
- Centar za stanovanje IMS (7)	200-205	90-100
- Beogradski normativi (30)	200	90

12 - Francuski (prošireni)ležaj	Širina	Dužina
- Dlabal, Kittrichova (14)	156	195-205
- Panero, Zelnik (39)	121.9-152.4	198.1-213.4
- Neufert (38)	150	190-200
- Centar za stanovanje IMS (7)	140-160	200-205

13 - Dečji krevet	Širina	Dužina
- Grandjean (po Huberu)(22)	70	130
- Dlabal, Kittrichova (14)	70	125
- Panero, Zelnik (39)	76.2-99.1	-
- Neufert (38)	60-70	125-140
- Thiberg (46)	60	120
- Centar za stanovanje IMS (7)	65	130

14 - Noćni stočić	Širina	Dubina
- Grandjean (po Huberu)(22)	50	45
- Centar za stanovanje IMS (7)	50	30-50
- Beogradski normativi (30)	50	40

15 - Plakar (orman) za odeću i veš	Širina	Dubina
- Grandjean (po Huberu)(22)		
- Roditeljska spavaća soba	240-300	60
- Dvokrevetna dečja soba	120-180	60
- Jednokrevetna dečja soba	120	60
- Dlabal, Kittrichova (14), po osobi	180	60
- Panero, Zelnik (39)	-	50.8-71.1
- Centar za stanovanje IMS (7)	50-210	60
- Beogradski normativi(30)		
- Dvokrevetna spavača soba	180-240	60
- Jednokrevetna spavaća soba	90	60

16 - Radna površina	Širina	Dubina
- Grandjean (po Huberu)(22)	120	60
- Dlabal, Kittrichova (14)	100-120	60-80(85)
- Centar za stanovanje IMS (7)	80-120	60-70
- Beogradski normativi (30)	90	60

17 - Polica za knjige i igračke	Širina	Dubina
- Grandjean (po Huberu)(22)	90-180	40-45
- Dlabal, Kittrichova (14)	-	40
- Neufert (38) (igračke)	155	32
- Neufert (38) (knjige)	175	25
- Centar za stanovanje (7)	-	30-50

18 - Niska komoda		
- Grandjean (po Huberu)	120	50
- Dlabal. Kittrichova (15)	-	40-50
- Panero, Zelnik (39)	-	45.7-61
- Centar za stanovanje IMS (7)	60-180	50

19 - Toaletni sto	Širina	Dubina
- Dlabal, Kittrichova (14)	100	45
- Centar za stanovanje IMS (7)	70-120	30-50

C - PROSTOR ZA PRIPREMANJE HRANE

20 - Radna površina	Širina	Dubina
- Grandjean (po Huseru i dr.)(22)		
- glavna radna površina	80-120	60
- površina za odlaganje uz štednjak	40- 60	60
- površina za odlaganje uz frižider	60	60
- Dlabal, Kittrichova (14)	30-120	60
- Panero, Zelnik (39)	-	61 -66
- Neufert (38)	25-120	35 -60
- Thiberg (46)	20-140	60
- Nivo 1 (nema društv.ishrane)		
- 1-2 osobe	140	60
- 2-3 -"-	180	60
- 3-4 -"-	220	60
- 4-6 -"-	260	60
- Nivo 2 (blizina društv.ishrane)		
- 1-2 -"-	100	60
- 2-3 -"-	140	60
- 3-4 -"-	180	60
- 4-6 -"-	220	60
- Nivo 3 (obezbedjena društv.ishrana)		
- 1-2 -"-	60	60
- 2-3 -"-	60	60
- 3-4 -"-	100	60
- 4-6 -"-	140	60
- Centar za stanovanje IMS (7)	30-180	60
- 2 osobe	100-130	60
- 3 -"-	120-150	60
- 4 -"-	120-200	60
- 5 -"-	150-200	60
- 6 -"-	180-200	60
- 7 -"-	210-240	60
- 8 -"-	210-270	60
- Beogradski normativi (30)		
- 2-3 osobe	80	60
- 4-6 -"-	120	60
- više od 6 osoba	180	60
- Norveški standardi (47)		
- 1-2 osobe (ukupno)	120	60
- 3-5 OsOba (ukupno)	160	60
- više od 5 osoba (ukupno)	270	60

21 - Sudoper	Širina	Dubina
- Grandjean (po Huseru i dr.)(22)		
- dvodelni (korito)	2x35	60
- jednodelni (korito)	40-50	60
- jednodelni (ocedjivač)	60-80	60
- Dlabal,Kittrichova (14)	90-120	60
- Panero, Zelnik (39) (korito)	71.1-106.7	61-66
- Neufert (38)	104-180	60

	Širina	Dubina
- Thiberg (46)		
- Nivo 1 (nema društv.ishrane)		
- 1-2 osobe (sa ocedjivačem)	100-120	60
- 2-3 -"- (sa ocedjivačem)	120-140	60
- 3-4 -"- (sa ocedjivačem)	140	60
- 4-6 -"- (sa ocedjivačem)	140	60
Nivo 2 (blizina društv.ishrane)		
- 1-2 -"- (sa ocedjivačem)	100	60
- 2-3 -"- (sa ocedjivačem)	100-120	60
- 3-4 -"- (sa ocedjivačem)	120-140	60
- 4-6 -"- (sa ocedjivačem)	140	60
- Nivo 3 (obezbedjena društv.ishrana)		
- 1-2 osobe	60	60
- 2-4 -"- (sa ocedjivačem)	100	60
- 4-6 -"- (sa ocedjivačem)	100-120	60
- Centar za stanovanje IMS (7)		
- 2 osobe	40- 80	60
- 3 -"-	80-100	60
- 4-8 -"-	80-120	60
- Beogradski normativi (30)		
- čajna kuhinja	60	60
- 2-6 Osoba	80	60
- Norveški normativi (47)		
- 1-6 osoba (sa ocedjivačem)	150	60

22 - Visoki plakar (za kuh.predmete i kabasto posudje	Širina	Dubina
- Grandjean (22)	2x60	60
- Neufert (38)	50-60	35-55
- Centar za stanovanje IMS (7)		
- 2-5 osoba	60	60
- 6-8 osoba	80	60
- Norveški normativi (47)	60	60

23 - Štednjak (električni)	Širina	Dubina
- Dlabal, Kettrichova (14)	60	60
- Neufert (38)	60	60
- Thiberg (46)		
Nivo 1 (nema društv.ishrane)		
- 1-6 osoba	60	60
Nivo 2 (blizina društv.ishrane)		
- 1-2 osobe	40-60	60
- 2-6 osoba	60	60
Nivo 3		
- 1-2 osobe	40	60
- 2-4 osobe	40-60	60
- 4-6 osoba	60	60
- Norveški normativi (47)	60	60
- Centar za stanovanje IMS (7)	60	60
- Beogradski normativi (30)	60	60

24 - Frižider	Širina	Dubina
- Dlabal, Kittrichova (14)	52-60	59-70
- Thiberg (46)	60	60
- Centar za stanovanje IMS (7)	60	60
- Beogradski normativi (30)	60	60
- Norveški normativi (47)	60	60
25 - Mašina za pranje posudja		
- Centar za stanovanje IMS (7)	60	60

D - SANITARNE PROSTORIJE

25 - Kada ležeća	Dužina	Širina
- Grandjean (22)(po Huseru i dr.)	170	75
- Dlabal, Kittrichova (14)	155-175	68-90
- Thiberg (46)	160	70
- Neufert (38)	172-188	69-84
- Centar za stanovanje IMS (7)	160-170	70
- Beogradski normativi (30)	157	75
26 - Kada sedeća	**Dužina**	**Širina**
- Dlabal, Kittrichova (14)	105-125	68-90
- Neufert (38)	104-125	69-84
- Centar za stanovanje IMS (7)	120-140	70
27 - Tuš kada	**Dužina**	**Širina**
- Grandjean (22)(po Huseru i dr.)	90	90
- Dlabal, Kittrichova (14)	90	90
- Panero, Zelnik (39)	106.7	91.4
- Neufert (38)	80-90	80-90
- Thiberg(46)	80-90	80-90
- Centar za stanovanje IMS (7)	90	90
28 - WC šolja	**Širina**	**Dubina**
- Grandjean (22)(po Huseru i dr.)	40	50
- Dlabal, Kittrichova (14)	36	60
- Neufert (38)	35	53
- Thiberg (46)	40	70
- Centar za stanovanje IMS (7)	40	60
- Beogradski normativi (30)	40	60
29 - Umivaonik (standardni)	**Širina**	**Dubina**
- Grandjean (22)(po Huseru i dr.)	60	50
- Dlabal, Kittrichova (14)	60-78	45-56
- Panero, Zelnik (39)	-	48.3-61
- Neufert (38)	50-70	40-60
- Centar za stanovanje IMS (7)	60-65	45-50
- Thiberg (46)	60	45
- Beogradski normativi	60	45

30 - Umivaonik(za pranje ruku)	Širina	Dubina
- Grandjean (22)(po Huseru i dr.)	40	30
- Dlabal,Kittrichova (14)	44	28
- Thiberg (46)	50	35
- Centar za stanovanje IMS (7)	50	30
- Beogradski normativi (30)	35-50	25-30

31 - Bide	Širina	Dubina
- Grandjean (22)(po Huseru i dr.)	40	65
- Dlabal, Kittrichova (14)	34	68
- Thiberg (46)	40	65
- Neufert (38)	35-40	61-68
- Centar za stanovanje IMS (7)	40	65

E - KUĆNA EKONOMIJA I TEHNIKA

32 - Mašina za pranje veša	Širina	Dubina
- Grandjean (22)	60	60
- Thiberg (46)	60-70	60
- Centar za stanovanje IMS (7)	65	60
- Beogradski normativi (30)	60	60

33 - Mašina za sušenje veša	Širina	Dubina
- Grandjean (22)	60	60
- Thiberg (46)	60-70	60

34 - Plakar za domaćinstvo	Širina	Dubina
- Dlabal, Kittrichova (14)	60	-
- Neufert (38)	37.5-67.5	37.5
- Centar za stanovanje IMS (7)	60	60

35 - Površina (mašina) za šivenje	Širina	Dubina
- Grandjean (22)(po Huberu)	120	60
- Dlabal, Kittrichova (14)	120	60
- Neufert (38)	87+x	42
- Centar za stanovanje IMS (7)	120	50

36 - TV stočić (postolje), aparat	Širina	Dubina
- Grandjean (22)(po Huberu)	60	50
- Dlabal, Kittrichova (14)	75	45
- Neufert (38)	55-60	45-55

37 - Klavir	Širina	Dubina
- Dlabal, Kittrichova (14)		
- klavir fligel	160	160-200
- pianino	155	70
- Neufert (38)		
- klavir fligel	150	160

38 - Orman za cipele	Širina	Dubina
- Dlabal, Kittrichova (14)	45	35

CRTEŽI STAROG BEOGRADA U OLOVCI LUKE MLADENOVIĆA

O Luki Mladenoviću, majstoru olovke i hiperrealisti pre hiperrealizma, danas se u širim krugo–vima zna pre svega preko nekoliko crteža reprodukovanih u onim velikim kalendarima koji se obično kače na zid, a onda kada prodje godina, ili bacaju ili čuvaju negde medju starim fotografijama i suvenirima. Budući da se radi o grafičkom radniku–amateru, stručni komentari njegovih dela su bili dosta pežorativni, u smislu fotografske tehnike, precrtavanja sa fotografija i sl. Medjutim, imajući u vidu da se tehnika hiperrealizma baš i bazira na preslikavanju sa foto–grafija, Lukin rad u poslednje vreme dobija sve više u značaju. Njegovi crteži uglavnom obra–djuju teme arhitekture starog Beograda i smatraju se veoma pouzdanom dokumentacionom gradjom a iz njih se može mnogo naučiti o baratanju olovkom i obradi finih arhitektonskih detalja. Ove crteže je pronašao i snimio na disketu naš učenik Dragan Štetin, a vi uživajte u njima i gledajte da što više "štosova" pokupite i, ako je moguće, primenite u praksi...

КАФАНА „ЦРНИКОЊ"
МЕСАРНИЦА

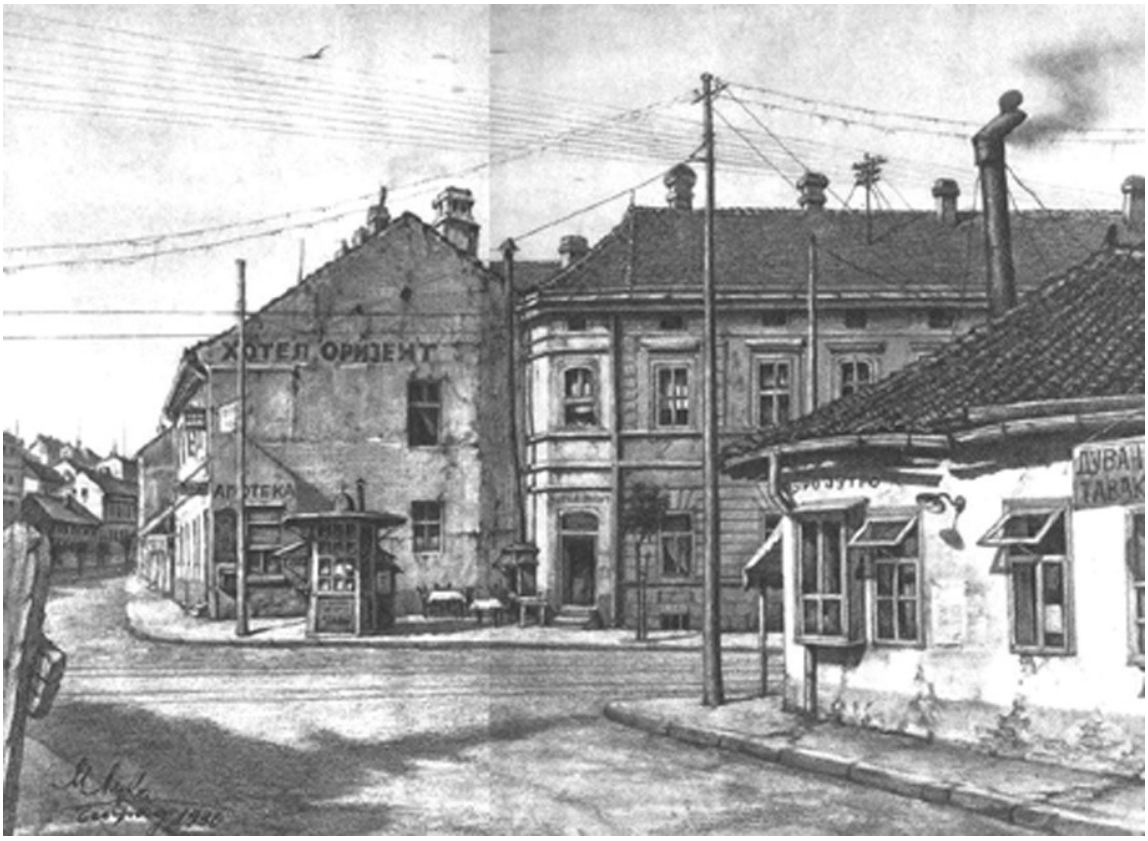
ХОТЕЛ ОРИЈЕНТ
АПОТЕКА

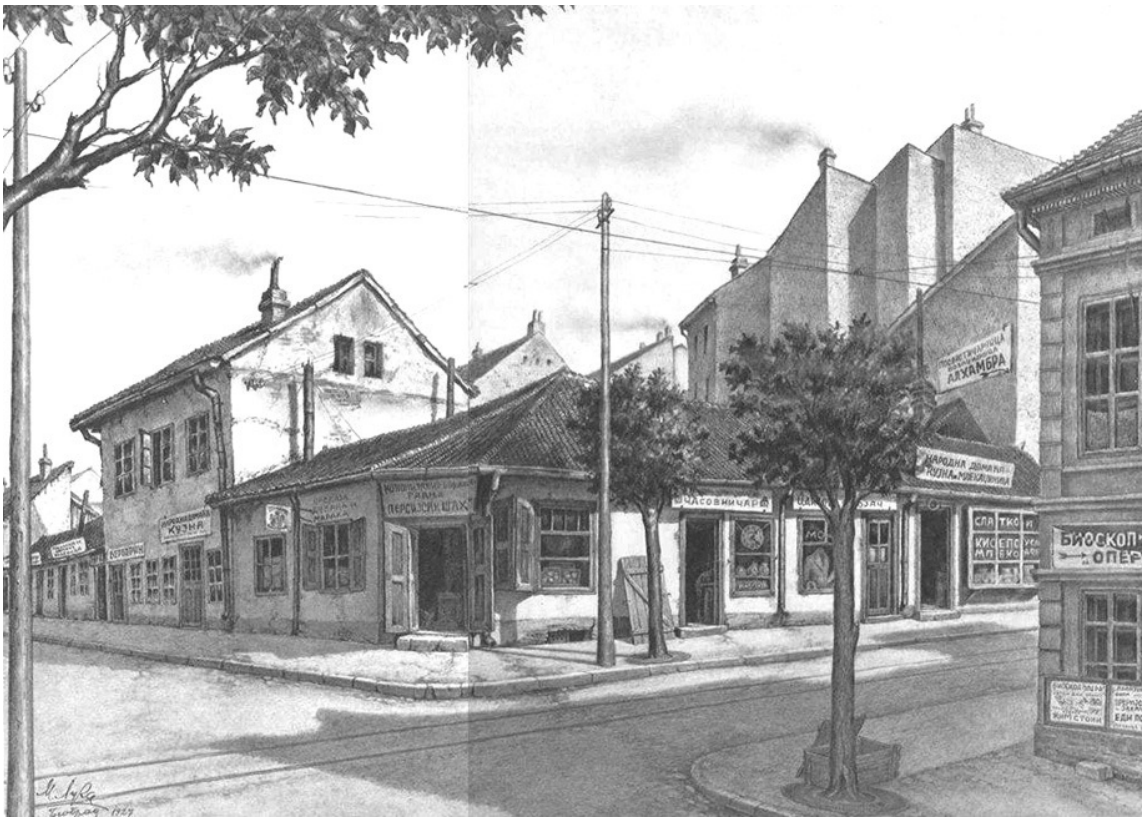
КУЗНА
ЧАСОВНИЧАР
АЛХАМБРА

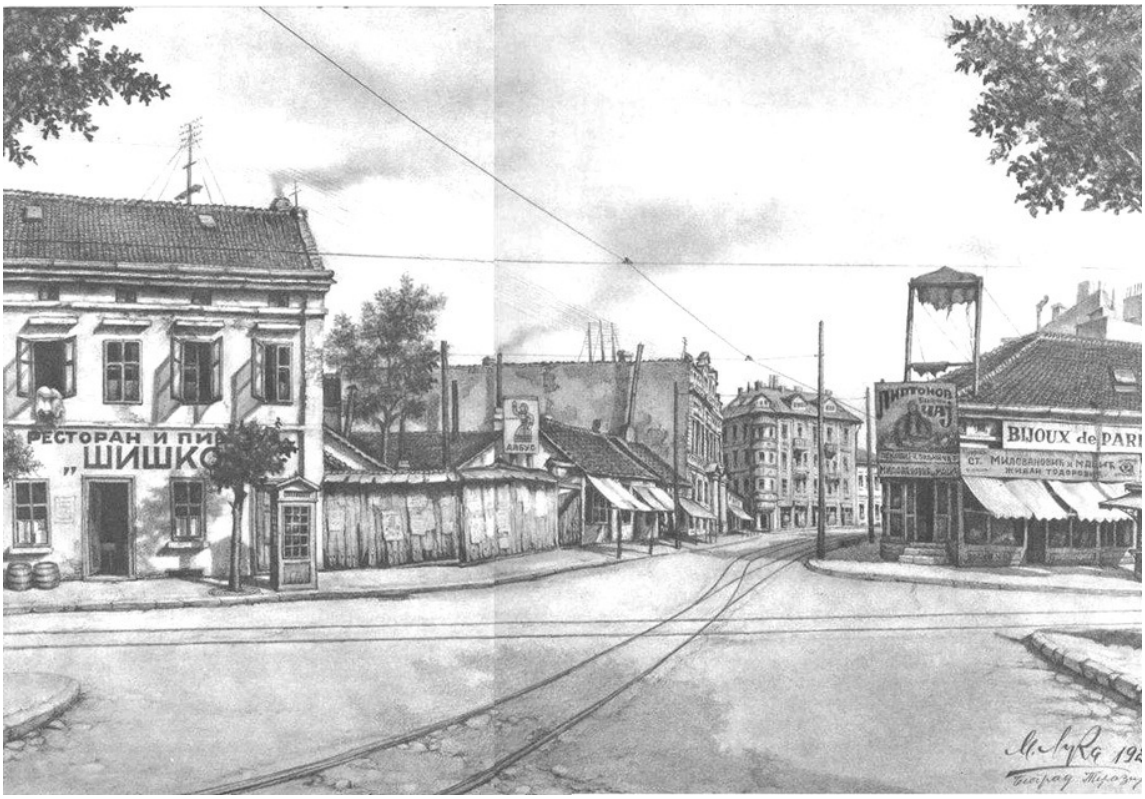
РЕСТОРАН И ПИ
„ШИШКО
BIJOUX de PARI

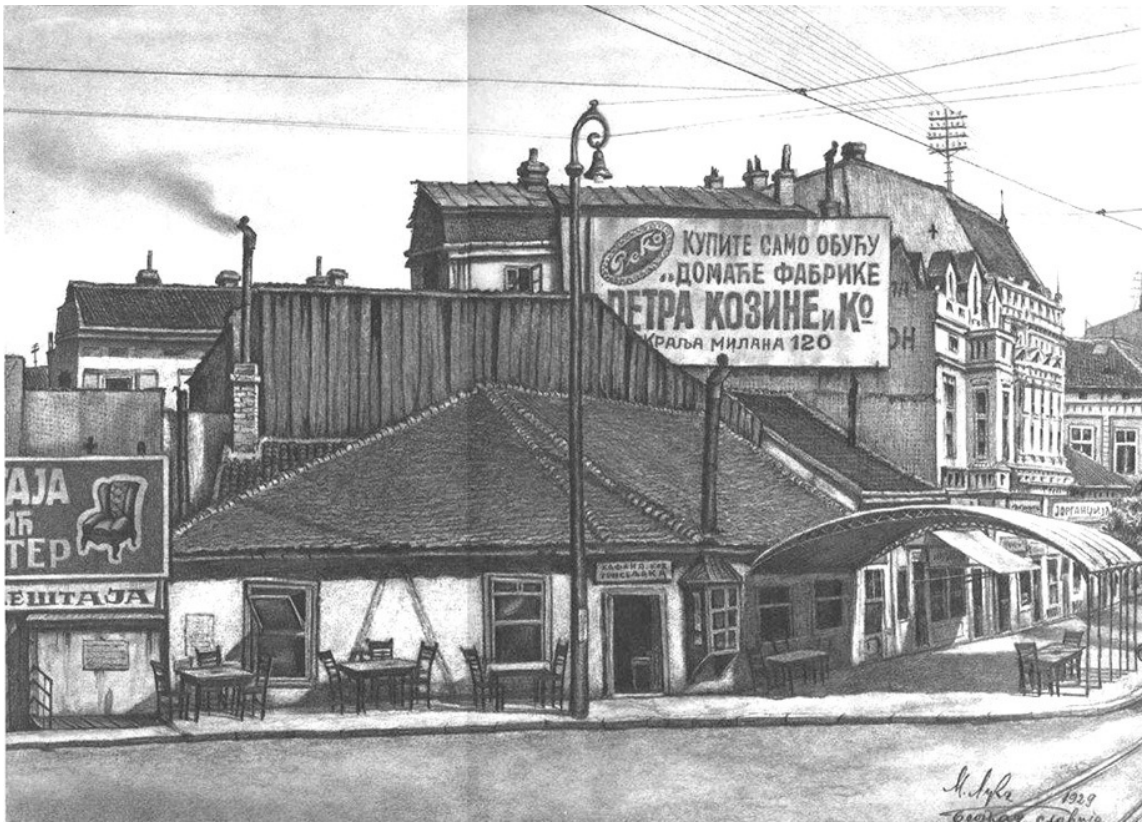
КУПИТЕ САМО ОБУЋУ
„ДОМАЋЕ ФАБРИКЕ
ПЕТРА КОЗИНЕ и Ко
КРАЉА МИЛАНА 120

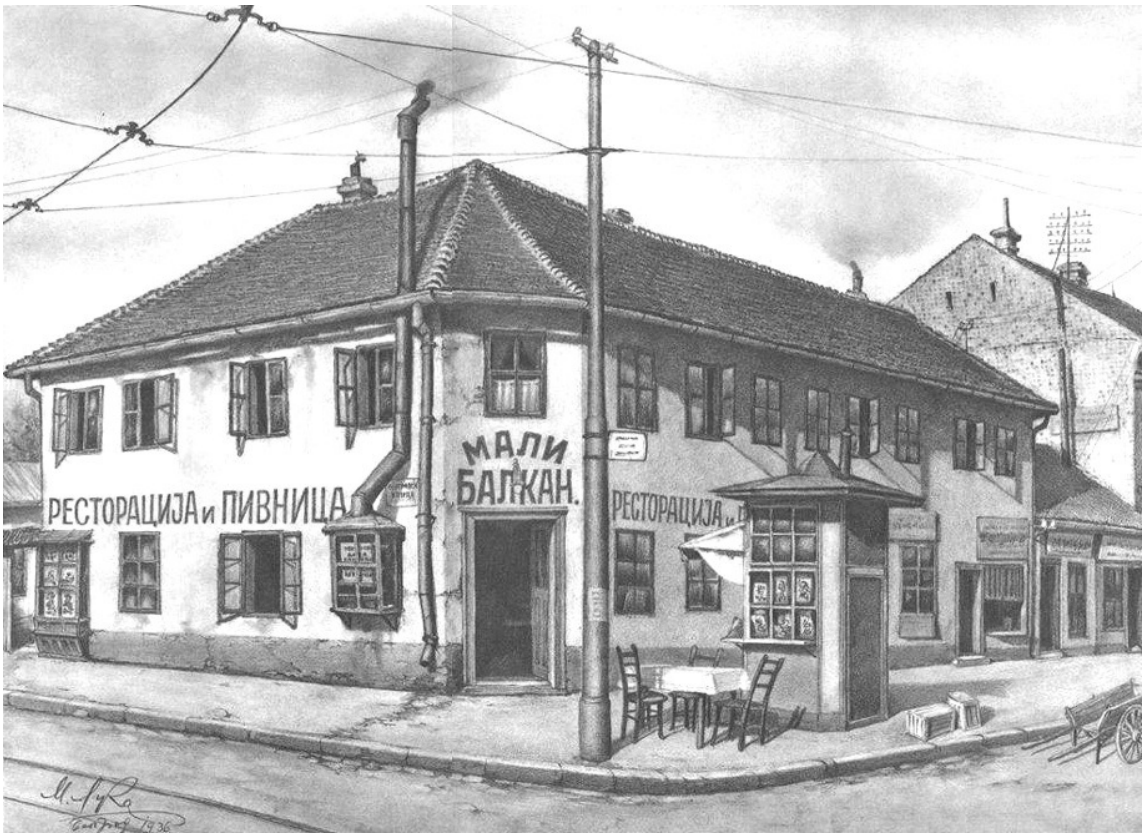
РЕСТОРАЦИЈА и ПИВНИЦА
МАЛИ
БАЛКАН.
РЕСТОРАЦИЈА и

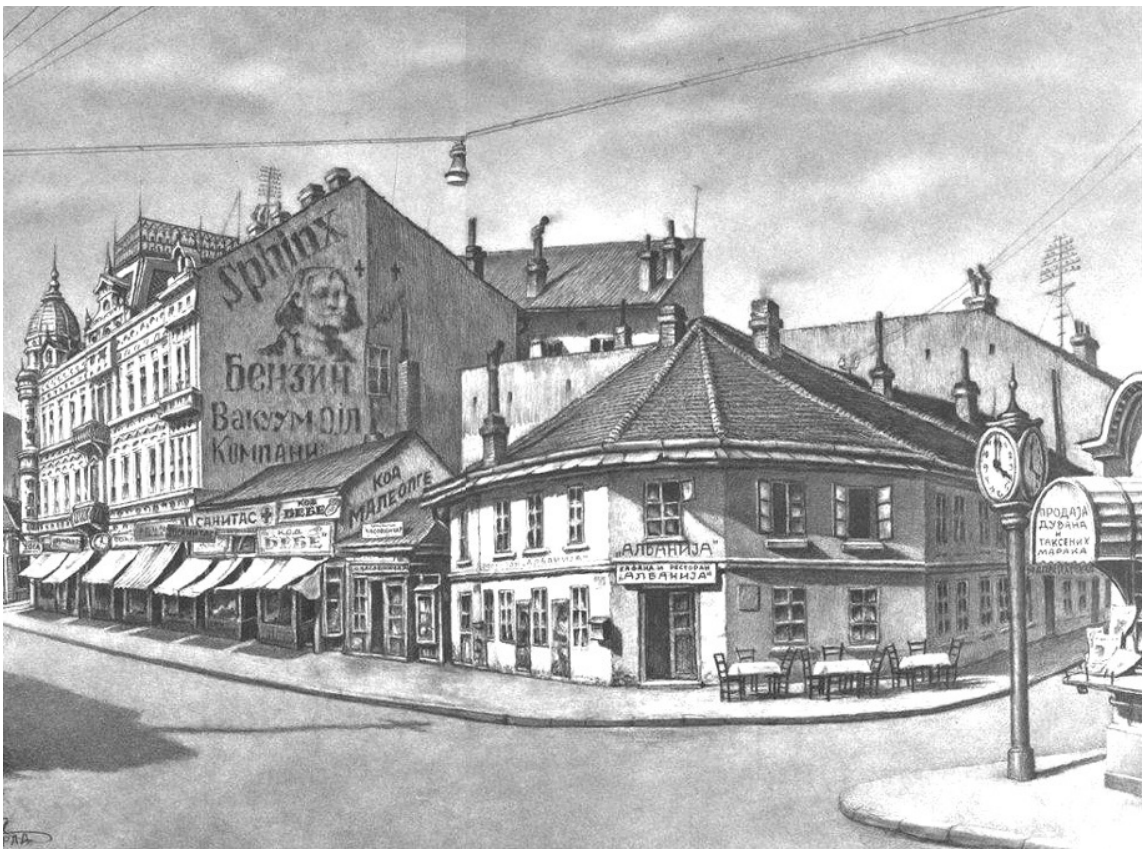
Sphinx
Бензин
Вакуум Оіл
Компани
САНИТАС
КОД МАЛЕОЛГЕ
АЛБАНИЈА
ПРОДАЈА ДУРАНА И ТАКСЕНИХ МАРАКА

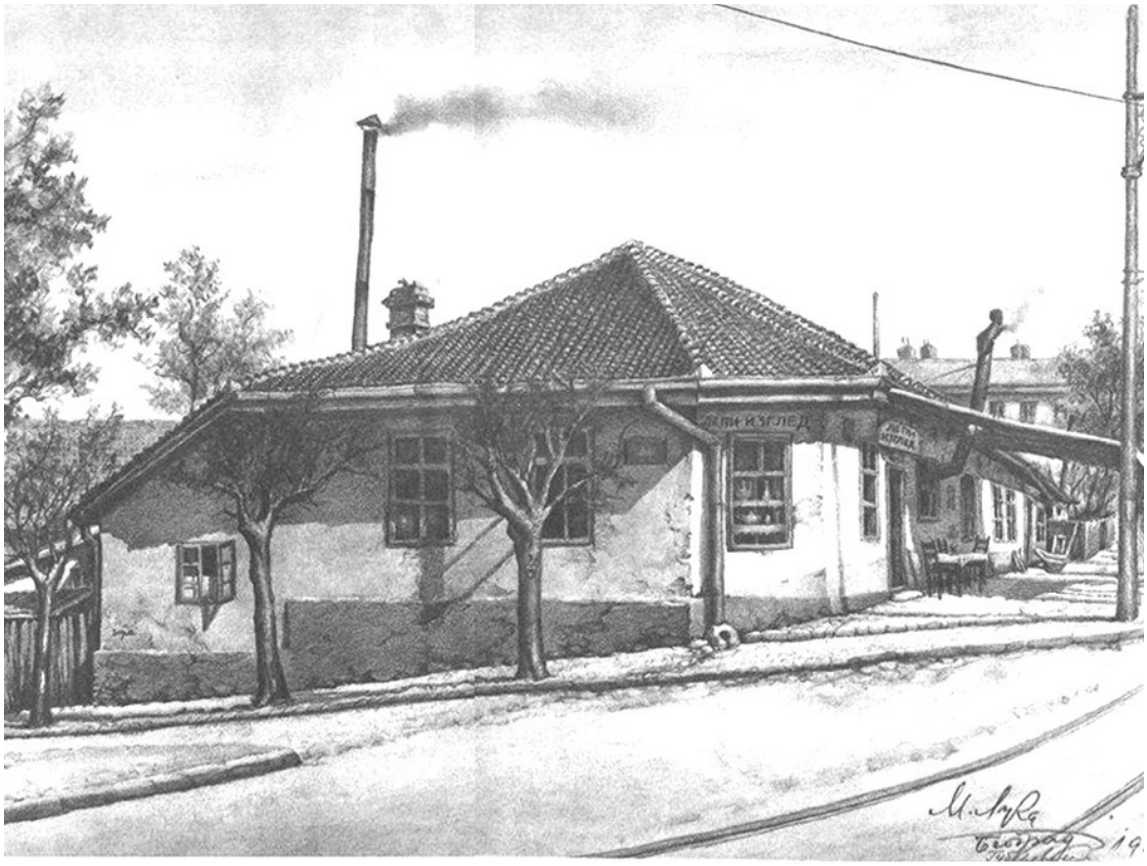

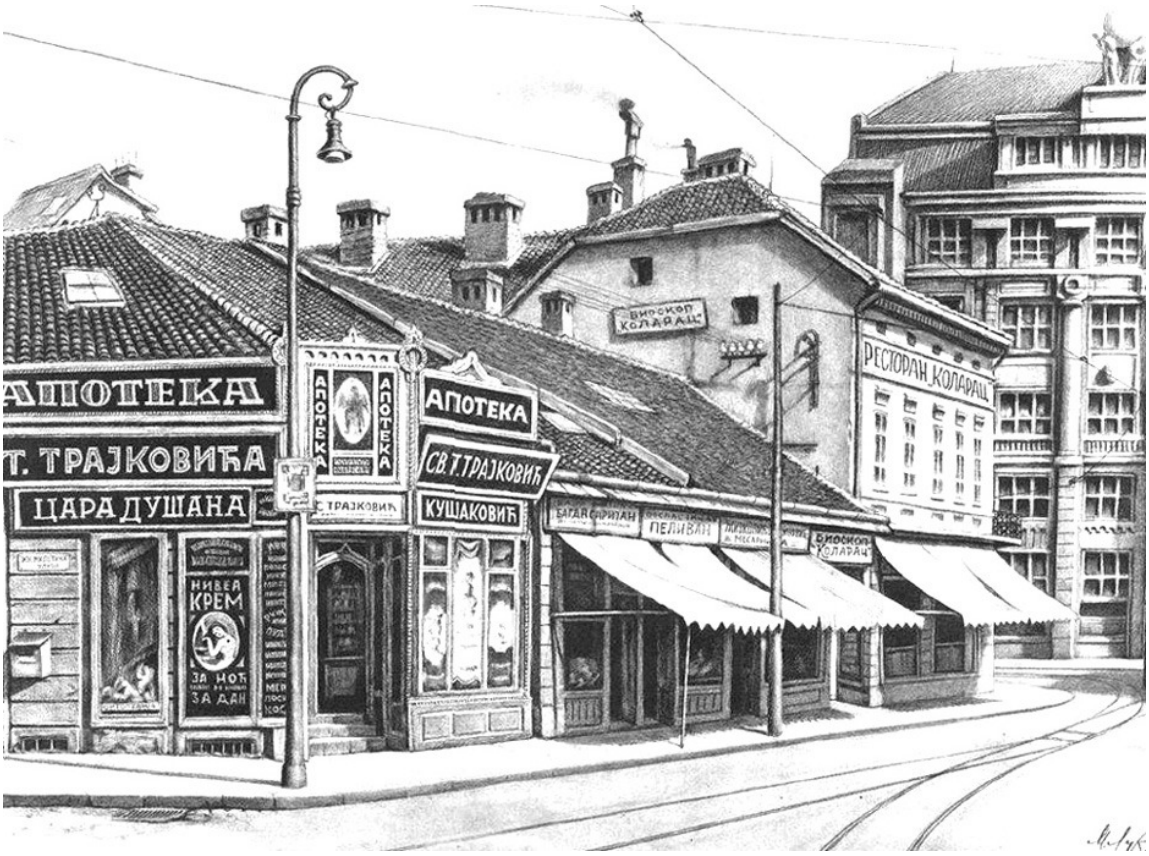
АПОТЕКА
Т. ТРАЈКОВИЋА
ЦАРА ДУШАНА
АПОТЕКА
СВ. Т. ТРАЈКОВИЋ
КУЋАКОВИЋ
ВИРОСКОП КОЛАРАЦ
РЕСТОРАН КОЛАРАЦ
ПЕЛИВАН
НИВЕА КРЕМ
ЗА НОЋ
ЗА ДАН

POSLE POLA VEKA

Ovo je fotografija generacije 1951 beogradskog AF, a slikana je negde oko 1955/6. Radovalo bi nas ako bi nam savremenici pomogli da prepoznamo ko je ko i to obelodanimo.

Nagradno pitanje:
DA LI ĆE IVICA MLADJENOVIĆ DOBITI SREDSTVA ZA TRIJENALE?

СУДБИНА БЕОГРАДСКОГ ТРИЈЕНАЛА АРХИТЕКТУРЕ

Одбијен уз комплименте

„Подршку власти никада нисам имао, а немам је ни сад. Дакле, ништа се није променило", каже архитекта Ивица Млађеновић који годинама организује ову манифестацију

Одржавање Седмог београдског тријенала светске архитектуре озбиљно је доведено у питање, жали нам се Ивица Млађеновић, архитекта који већ годинама ентузијастички организује ову манифестацију.

– Конкурисао сам када је Скупштина града расписала конкурс, али сам ту одбијен. У Министарству културе сам такође одбијен, додуше уз све комплименте. Министар Лечић ме је, иначе, примио међу првима још пре годину дана и обећао подршку, али сада сам одбијен уз образложење да нема пара. Тражио сам 20 до 30 хиљада марака, што је смешна сума за такву манифестацију – каже Ивица Млађеновић, тврдећи да поуздано зна да се финансирају „свакојаке глупости" и разочарано констатујући да „власт заборавља да су трећи, пети и шести тријенале обележили културу Београда 1991, 1997. и 2000. године".

Седми београдски тријенале светске архитектуре требало би да се одржи у летњим месецима 2003. године. Сада је време, истиче Ивица Млађеновић, да почну припреме. Он тврди да се до **сада увек** сналазио (прва три тријенала, на пример, финансирале су велике фирме које сада више немају новца), па да и сада чује коментаре у стилу: „Ма Ивица ће се снаћи!"

Подршку власти, каже, никада није имао, па је морао сам да води бригу не само о контактима са светом и припреми постера, већ и да проналази новац за поставке изложби у Павиљону „Цвијета Зузорић", за припрему и штампу позивница, каталога...

– Никада о тријеналима нисам могао да разговарам са министрима културе у различитим периодима СПС власти, од 1996. до 2000. године. Нису одвојили ни динар за припрему тријеналних смотри 1997. и 2000. Међутим, Министарство науке је умело да цени мој рад и марта 2000. помогло ми је у набавци битног дела компјутерске конфигурације. Град је такође одвојио за мој рад на припреми Шестог тријенала око хиљаду марака, а само тонери које сам користио за припрему око 2.000 компјутерских колор-фотоса стајали су око 2.500 марака – каже Ивица Млађеновић, тврдећи да је, пошто нова републичка и нова градска власт не желе да финансирају Седми тријенале, све исто као пре. **Г. П.**

Odgovor: Hoće ako Čika Mika postane ministar kulture

Izdavač časopisa: Biro za arhitektonsko projektovanje, istraživanje i edukaciju "ARD", Beograd, Zmaj Ognjenog Vuka 4, Tel. (011) 36.91.787, Email: smika@Eunet.yu
Urednik: Dr. Mihailo Čanak, dipl.ing.arh.
Ovaj broj (I izdanje) umnožen je u 150 primeraka i distribuira se besplatno svim polaznicima našeg Pripremnog tečaja arhitekture, kao i poslovnim prijateljima biroa "ARD", April 2002